

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

İlham

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 158 (6358) 3 sentyabr 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlinə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

Düşmən təşvişdə: Azərbaycan və Türkiyə ordusu Bakıda birgə təlimlərə başladı!

Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında bağlanmış hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında sazişə əsasən hər iki qardaş ölkənin hərbiçiləri birgə təlim-məşqlərə...

Bax 4

Məktəblər açılmalıdır?

Təhsil Nazirliyinin qərarı ilə 15 sentyabrda məktəb və universitetlərin ənənəvi şəkildə açılması planlaşdırılır. Bəs, bu barədə paytaxt sakinləri nə düşünürlər. Həqiqətənmi, pandemiya şəraitində dərslərin açılması vacibdir? Bu barədə...

Bax 6

Sağlıklı market alış-verişi dedikdə nə nəzərdə tutulur?

"Ümumiyyətlə, marketə ehtiyac olmadıqda girmək lazım deyil. Bu əsas məsələlərdən biridir. Daha sonra əsas məsələlərdən biri hər kəsin bildiyi, amma unutduğu ac olarkən marketə girmək..."

Bax 9

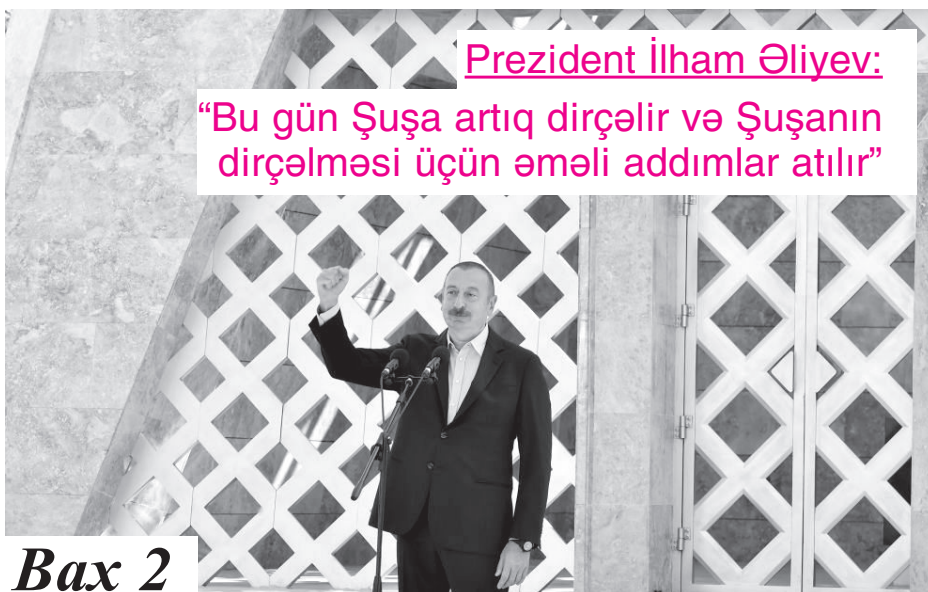

Dünyamızı xilas etmək imkanlarını itirmək üzrəyik

Qarabağın dirçəlişi strategiyası

Prezident İlham Əliyev:

"Bu gün Şuşa artıq dirçəlir və Şuşanın dirçəlməsi üçün əməli addımlar atılır"

Bax 2

"Ermənilər Xankəndidə yarıac, susuz vəziyyətdə yaşayırlar"

Bax 13

Əks-göstəriş sertifikatı necə alınır? - Qaydalar AÇIQLANDI

Səhiyyə Nazirliyi vaksinasiya olunmayan şəxslərin əks göstəriş sertifikatı alması prosesində qaydaları açıqlayıb. Nazirlikdən...

Bax 10

Evli kişilər niyə üzük taxmaqdan boyun qaçırır?

Yaşlandıqca və ətrafınızdakı evli kişilərin sayı artmağa başladıqca, indiki evli insanların ümumiyyətlə evli kimi olmadığını anlayırsınız. Nə xanımları...

Bax 7

Bax 15

"YAP yarandığı gündən dövlətə, xalqa xidmət missiyasını həyata keçirir"

Sentyabrın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyası Tərtər rayon təşkilatının video-formatda X hesabatı...

Bax 4

Erməni KİV: Rusiyadan növbəti Qarabağ xəyanəti

Ermənistana Rusiya da daxil dünyanın xristian kəsimindən edilən...

Bax 11

Qarabağda tikilən hava limanları Azərbaycana nə verəcək?

44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi qələbədən sonra Azərbaycan...

Bax 12

Antimilli qüvvələr - erməni lobbisinə dəstək verənlər...

Bax 14

ABŞ Səfirliyi Əfqanıstanda xidmət etmiş Azərbaycan sülhməramılarına təşəkkür edib

Bax 9

"Ronalidonun Azərbaycana gəlməsinin mənası yoxdur"

Bax 16

44 günlük Vətən müharibəsində əldə edilən qələbədən sonra ölkəmizin həyatında yeni dövr başlayıb, işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda quruculuq, bərpa prosesinə start verilib. Dövlət başçısı çıxışlarında da dəfələrlə vurğulayıb ki, Azərbaycan artıq yenidənqurma işlərinə, bütün region ölkələri üçün və nəticədə regionda sabitlik üçün faydalı olacaq layihələri həyata keçirməyə başlayıb. Çünki Azərbaycan öz öhdəliklərinə sadıqdır və müharibədən sonra da çox konstruktiv yanaşma nümayiş etdirir. Bu reallıqlar isə uzunmüddətli olacaq. Tarixi zəfər nəticəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərin malik olduğu potensialın ölkəmizin ümumi iqtisadiyyatına yönəldilməsi dayanıqlı inkişafa böyük təkan verəcək.

“Biz Şuşanı yenidən dirçəldəcəyik”

Bəli, 29 avqust 2021-ci il Şuşanın dirçəlişinin növbəti mərhələsi. Bu tarixi bir gün olmaqla, tarixi səfər idi. Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin açılış mərasimi. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva bu tarixi gündə - Şuşanın dirçəlişinin növbəti mərhələsinin başlanğıcı günündə Şuşaya səfəri, Azərbaycan tarixinin qara səhifəsinin artıq arxada qaldığı, azad olunmuş torpaqlarımızın yenidən nəfəs almağa başladığı mərhələdir.

“Dünən Şuşanın dirçəlişinin növbəti mərhələsi idi. Qeyd etdiyim kimi, Vaqifin məqəbəri, Vaqifin büstü yenidən açıldı, Üzeyir Hacıbəylinin abidəsi yenidən qoyuldu, onu da mənfur düşmən dağıtmışdı. Üzeyir Hacıbəylinin dağılmış evinin bərpası ilə

Qarabağın dirçəlişi strategiyası

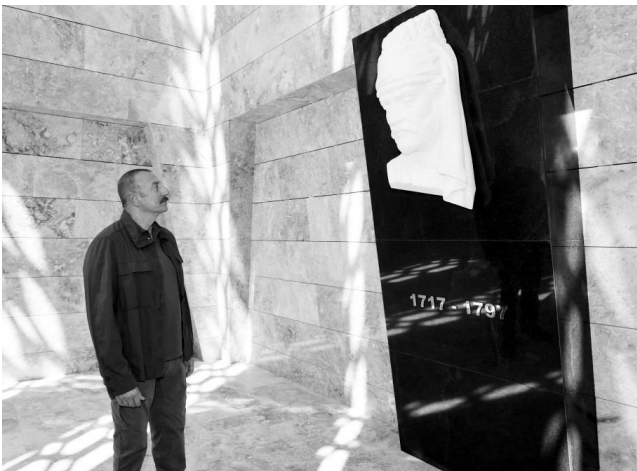
Prezident İlham Əliyev:
 “Bu gün Şuşa artıq dirçəlir və Şuşanın dirçəlməsi üçün əməli addımlar atılır”

“Xaribülül” otellərində 150 otaq mövcuddur, 300 otaq, böyük konfrans zalı və tədbirlər üçün yerlər olacaqdır. Beşulduzlu otelin yeri də mənim tərəfimdən seçildi. Mənfur düşmən həmin yerdə dırnaqarası “Dağlıq Qarabağ respublikası”nın qondarma parlamenti üçün bina inşa edirdi. O da bizə sataşmaq idi. “Dağlıq Qarabağ respublikası” anlayışı yoxdur. Artıq o binanın bünövrəsi qoyulmuşdu və daş işləri artıq tamamlanmışdı. Mənim göstərişimlə bu şeytan yuvası darmadağın edildi”.

Bəli, artıq dövlət başçımızın dediyi kimi: “Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və biz yenidən nəfəs almağa başlamışıq. Dövlətimizin başçısı deyib: “Bu kompleks tədbirlər onu göstərir ki, Şuşanın dirçəldilməsi sürətlə gedir və şuşalılar Şuşaya qayıdirlar. Həm qrup-qrup öz doğma şəhərinə gəlib ziyarət edirlər, eyni zamanda, burada artıq açılmış obyektlərdə şuşalılar işlə təmin edilir. Beləliklə, biz Şuşanı yenidən dirçəldəcəyik”.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin arzuladığı Azərbaycan: Şuşa azaddır, Qarabağımız dirçəlir!

Azərbaycanın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ən böyük arzusu Qarabağın düşmən tapdağından azad edilməsi və ərazi bütövlüyümüzün bərpası idi. Ulu Öndər fəaliyyəti dövründə daim bu amal uğrunda çalışır, torpaqlarımızın işğaldan azad olunması üçün bütün gücünü səfərbər edirdi. “Qarabağ məsələsini həll edəcəyik. Zaman lazımdır, vaxt lazımdır. Azərbaycan torpaqları heç vaxt onun əlindən gedə bilməz. Bizim işğal olunmuş torpaqlarımız mütləq qaytarılacaqdır”.

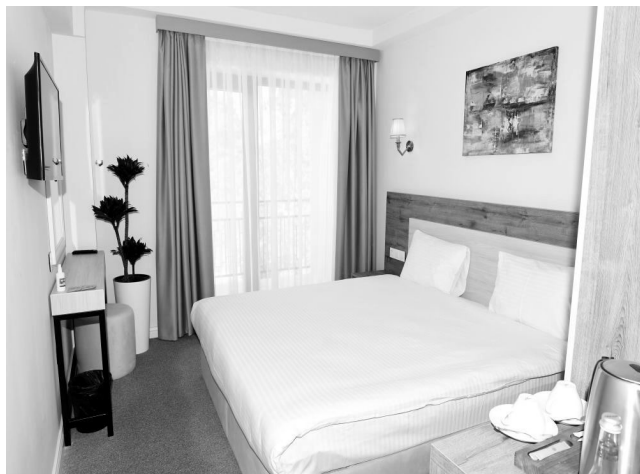
bağlı göstəriş verildi. Dünən Polad Bülbüloğlu ilə və onun oğlu, Bülbülün nəvəsi ilə birlikdə Bülbülün evinin açılışını qeyd etdik”. Bunu Prezident İlham Əliyev Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin açılış mərasimindəki çıxışında deyib. Şuşada aparılan bərpa-quruculuq işləri barədə söhbəti davam etdirən dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, dünən “Qarabağ” oteli əsaslı təmirdən sonra öz qapılarını yenidən qonaqların üzünə açdı. Bu tədbirlərin içində ən önəmlisi yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulmasıdır: “Yeni otel beşulduzlu olacaq. Orada 150 otaq olacaq. Hazırda Şuşada “Qarabağ” və

dir”, - deyən Ulu Öndər bir gün yurdumuzun düşmən əsarətindən azad olunacağına əmin idi. O, həm də inanırdı ki, memarı olduğu Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi dövründə daha da güclənəcək, beynəlxalq aləmdə mövqeyini möhkəmləndirəcək və qüdrətli ordusu ilə tarixi ədaləti bərpa edəcək.

1988-ci ildən yaranan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli, Qarabağ bölgəsi hər zaman ulu öndər üçün xüsusi əhəmiyyətə malik olub.

Ardı Səh. 3

Əvvəli Səh. 2

O, hələ Sovet dönməndə rəhbər vəzifələrdə çalışarkən Qarabağa həssaslıqla yanaşmış, buranın ictimai-siyasi həyatının, xüsusən də mədəniyyət sektorunun dirçəlməsində əvəzsiz rol oynayıb. Ulu Öndərin Şuşaya dair sözləri Qarabağa necə sevgi ilə yanaşmasını sübut edirdi: “Şuşa təkə şuşalılar üçün yox, bütün azərbaycanlılar üçün, Vətəninə, millətini sevən hər bir vətəndaşımız üçün əziz bir şəhərdir, əziz bir torpaqdır, əziz bir qaladır, əziz bir abidədir”. “Şuşasız Qarabağ, Qarabaqsız Şuşa yoxdur” deyən Dahi Heydər Əliyevin bu arzusunun bu gün cənab Prezident İlham Əliyev “Şuşasız işimiz yarımqıq qalar” deyərək bu gün artıq quruculuq işləri uğurla aparılır.

Qarabağda həyat yenidən qaynayacaq

Bəli, bu gün işğaldan azad olunmuş torpaqlar quruculuq meydanına çevrilib. Prezidentin işğaldan azad olunmuş rayonlara səfəri zamanı - “Qarabağda cənnət yaradacağıq” vədi sözü ilə əməlin bir olmasının göstəricisidir. Prezident İlham Əliyev bu günə qədər verdiyi bütün sözləri, vədləri yerinə yetirib. Necə ki, “Qarabağ Azərbaycanıdır və nida işarəsi” deyən dövlətimizin başçısı sözlərinə sadıq qalaraq Ermənistanın faşizm siyasətini məhv etdi, Qarabağı işğaldan azad etdi, hazırda da “Qarabağda cənnət yaradacağıq” vədini addım-addım yerinə yetirməkdədir. Prezident İlham Əliyevin bu dəfə işğaldan azad olunmuş Qarabağımızın tacı olan Şuşaya səfəri, səfər zamanı Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun 27-ci kilometrində Füzuli-Şuşa yolunun, həmçinin Qarabağın hava qapısı olan Füzuli rayonunda hava limanının inşası, Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa Zəfər yolunda son ta-

Qarabağın dirçəlişi strategiyası

Prezident İlham Əliyev:
 “Bu gün Şuşa artıq dirçəlir və Şuşanın dirçəlməsi üçün əməli addımlar atılır”

Bir sözlə, bu gün artıq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti azad nəfəsə alan torpaqlarımızı gəzir, Qarabağın cənnətə çevrilməsi üçün tapşırıqlarını verir, işlərə nəzarət edir, yeni layihələrin həyata keçirilməsi yollarını arayıb-axtarır və bu sahədə əməli tədbirlər görür. Azərbaycan xalqı da öz Prezidentinə inanır, güvənir və əmindir ki, qısa zaman çərçivəsində işğaldan azad olunmuş ərazilər bərpa ediləcək, böyük qayıdış başlayacaq və Azərbaycan dünyanın ən abad,

mamlama işlərinin aparılması, görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin, eyni zamanda, Şuşada Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksinin bərpadan sonra açılışının, Şuşada Vəqif Poeziya Günü keçirilməsi, Şuşada Xüsusi nümayəndəliyin yerləşəcəyi inzibati binada bərpa işlərini aparılması, həmçinin, “Otel və Konfrans Mərkəzi”nin və yeni yaşayış məskəninin təmələqoyma mərasimi, “Qarabağ” hotelinin açılışı, bir sıra bərpalar barədə göstərişlər verməsi dövlətimizin başçısının “Qarabağda cənnət yaradacağıq” vədinin növbəti reallığıdır.

gözəl, inkişaf etmiş dövlətləri sırasında olacaqdır. Bunun üçün hər bir imkan, hər bir şərait var. İlk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti öz xalqına, öz gücünə inanır və torpaqların tez bir zamanda cənnətə dönəcəyi barədə verilən bəyanat bir həqiqətə çevriləcəkdir.

Bir sözlə, bu kompleks tədbirlər onu göstərir ki, Şuşanın dirçəldilməsi sürətlə gedir və şuşalılar Şuşaya qayıdırlar. Dövlət başçımızın dediyi kimi: “Bələliklə, biz Şuşanı yenidən dirçəldəcəyik”.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Sentyabrın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyası Tərtər rayon təşkilatının videoformatda X hesabat konfransı keçirilib.

Əvvəlcə müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olan Vətən oğullarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Konfransın gündəliyi təsdiqləndikdən sonra YAP Tərtər rayon təşkilatının sədri Ramiz Şabanov hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Qeyd olunub ki, ölkə Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin yürütdüyü müdrik və milli maraqlara söykənən siyasət müstəqil Azərbaycanımızın daha da çiçəklənməsinə, regionların yeniləşməsinə, əhəlinin rifah halının yüksəlməsinə yol açıb. Həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət kursu Azərbaycanı dünyanın ən qüdrətli dövlətləri və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları tərəfindən yaxın tərəfdaş qismində qəbul olunmasını şərtləndirib.

R.Şabanov bildirib ki, YAP Tərtər rayon təşkilatının 83 ərazi ilk partiya təşkilatında 6739 partiya üzvü var. Onların 3669 nəfəri qadınlar, 1366 nəfəri gənclərdir. Hesabat dövründə 879 üzv partiya rayon

“YAP yarandığı gündən dövlətə, xalqa xidmət missiyasını həyata keçirir”

YAP Tərtər rayon təşkilatının X hesabat konfransı keçirilib

təşkilatının sıralarına qoşulub ki, onların da 504 nəfərini qadınlar, 467 nəfərini isə gənclər təşkil edir.

Sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Tərtər rayon təşkilatının Nəzarət Təftiş Qrupunun sədri Anar Rüstəmovun hesabat məruzəsi dinlənib.

Müzakirələr zamanı YAP Tərtər rayon təşkilatının Şura üzvü, Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov, Milli Məclisin deputatı Sahib Aliyev, rayon təşkilatının sədr müavini, rayon Statistika İdarəsinin rəisi Ədalət

Məmmədov, rayon təşkilatı Qadınlar Şurasının sədr müavini Svetlana Əzizova, rayon təşkilatının Şura üzvü, Yuxarı Qapanlı kənd tam orta məktəbin direktoru Fitat Əliyeva rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyətinə münasibət bildiriblər.

Konfransda çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhli-

ta keçirir, Azərbaycanın davamlı inkişafına özünəməxsus töhfələr verir. Ölkə Prezidenti, Partiyamızın Sədri, Müzəffər Ali

Baş Komandan İlham Əliyevin son 18 ildə həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası nəticəsində 44 günlük Vətən

müharibəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu möcüzələri reallığa çevirərək 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımızı azad etdi. Ölkəmiz tarixi qələbə

qazandı, ərazi bütövlüyümüz təmin olundu. Bu möhtəşəm qələbə Azərbaycanın şanlı hərbi tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı.

Yeni Azərbaycan Partiyasının VII Qurultayında qəbul olunan qərarlardan, qarşıya qoyulan vəzifələrdən geniş bəhs edən Ə.Tağıyev YAP Tərtər rayon təşkilatına gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Konfransda YAP Tərtər rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

“Quruculuq işləri sayəsində Qarabağımız əvvəlkindən də daha gözəl libas geyinəcək”

“10 noyabr bəyanaməsinin imzalandığı gündən etibarən Qarabağa qayıdış çərçivəsində çox böyük və möhtəşəm layihələr həyata keçirilir”. Bunu SİA-ya açıqlamasında deputat Jalə Əliyeva deyib.

Deputat bildirib ki, ilk növbədə Qarabağ bölgəsinin yol infrastrukturunun yenidən qurulması işlərinə başlandı: “İlk görülməli işlər yolların çəkilməsi ilə bağlı oldu. Daha sonra mədəniyyət abidələrinin yenidən bərpası işlərinə başlandı. Molla Pənah Vəqifin məqbərəsinin açılması ilə bağlı möhtəşəm tədbir oldu. Tədbirə qələbəyə aparan Zəfər Yolu ilə getdik. Bu möhtəşəm yol üçün böyük quruculuq işləri həyata keçirilir və enerji məsələləri həllini tapıb. Bu ərazilərdə izibati binalar tikilir, mədəniyyət obyektləri təmir olunur, tarixi abidələr bərpa edilir, otel kompleksləri tikilir, ən əsası vətəndaşımız yavaş-yavaş öz yuvasına-yurduna qayıdır. Əslən Şuşalı olan insanlarla görüşümüz zamanı məlum oldu ki, evini torpağını 30 il əvvəl məcburiyyət qarşısında qalaraq tərk edən və yurduna qayıdan insanların üzündə xoşbəxtlik hiss

olunur. Bu insanların üzündə xoşbəxtlik, sevinc və səadət hiss olunur. Bu çox qürur verici haldır. Azərbaycanın gücünü və imkanlarını ortaya qoyan amillərdir”.

Lalə Əliyeva sözlərinə əlavə edərək qeyd edib ki, Bu gün biz Qarabağa və işğaldan azad olunmuş bölgələrə qayıdırıq: “Ölkə prezidentinin dediyi kimi biz işğaldan azad edilmiş bölgələrimizə sürətlə və quraraq qayıdırıq. Əminlik ki, bölgələrdə həyata keçirilən dövlət səviyyəli quruculuq işləri sayəsində Qarabağımız əvvəlkindən də daha gözəl bir libas geyinəcək. Əvvəlkindən də daha sərvətli məkana çevriləcək. Orada məktəblərin tikilməsi nəzərdə tutulur. Təhsil müəssisələrinin və elm məbədlərinin, mədəniyyət obyektlərinin tikilməsi nəzərdə tutulur. Qarabağda görülməli çox böyük layihələr var. Üç gün bundan

öncə Cənab Prezidentin Şuşaya səfəri çərçivəsində Şuşada obyektlərin açılması və bir sıra obyektlərin təməlqoyma mərasimi keçirildi. Biz Qarabağımızı öz simasına qaytarırıq. Azərbaycanda dövlət, xalq və ordunun birliyi və həmrəyliyi sayəsində əldə etdiyimiz zəfər bundan sonrakı inkişafımızda əhəmiyyətli bir amil olacaqdır”.

Qönçə Quliyeva

Düşmən təşvişdə: Azərbaycan və Türkiyə ordusu Bakıda birgə təlimlərə başladı!

Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında bağlanmış hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında sazişə əsasən hər iki qardaş ölkənin hərbiçiləri birgə təlim-məşqlərə başlayıb.

Müdafiə Nazirliyindən SİA-ya verilən məlumata görə, Azərbaycan və Türkiyə hərbiçilərinin iştirakı ilə keçirilən məşqlərin əsas məqsədi döyüş əməliyyatlarının aparılması zamanı iki ölkə ordularının bölmələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, komandirlərin hərbi qərar qəbul etmə və bölmələri idarəetmə vərdislərinin inkişaf etdirilməsidir. Məşqlərdə həmçinin sualtı hücum və sualtı müdafiə əməliyyatlarının aparılması tapşırıqları da icra ediləcək. İkitərəfli birgə məşqlər sentyabrın 12-dək davam edəcək.

Azərbaycanın 4-cü peyki hansı yeniliklərə səbəb olacaq?

İKT üzrə ekspert açıqladı

“Dördüncü peyk Yer in müşahidəsi məqsədi ilə nəzərdə tutulur. Əlbəttə ki, bu peykin xidmətlərindən ölkəmiz özünə də yararlanacaq. Amma, bu xidmət digər ölkələrin də marağındadır. Odur ki, bu sahədə hazırda aparılan bazar araşdırması yeni iqtisadi dəyərlərin yaradılmasına, həmçinin ölkəmizin bu sahədə mövqeyinin güclənməsinə hesablanır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında İKT üzrə ekspert Rəşad Cəfərov deyib. Onun sözlərinə görə, “Azərbaycan Respublikasında peyk vasitəsilə Yer in məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin inkişafına dair 2019-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında cənab Prezidentin Sərəncamı var: “Dövlət Proqramının əsas məqsəd və vəzifələrində də gözlənilir qeyd olunur. Bu proqramın məqsədi ölkədəki sosial-iqtisadi və texnoloji inkişafı dəstəkləmək, “Azersky”, bu 4-ci peyk, həmçinin digər resurslardan optimal istifadə etməkdir. Peyk təsvirlərindən istifadə etməklə müxtəlif sahələrdə iqtisadi dəyər yaratmaq, iqtisadi və texnoloji mühiti formalaşdırmaq, elmi tədqiqatların səmərəliliyini artırmaq mümkün olacaq. Peyk müşahidəsi kənd təsərrüfatında, ətraf mühitin mühafizəsində, fəvqəladə halların idarə olunmasında, hasilat sənayesində, su təsərrüfatında, nəqliyyat və yol infrastrukturunun inkişafında, turizm, xəritəçəkmə, kadastr və digər sahələrin inkişafında öz töhfəsini göstərməklə yeniliklərin yaranmasına səbəb olacaq. Bütün bunlar ölkədən beyin axınının qarşısının alınmasına da təsir göstərəcək”.

Arzu Qurbanzadə

“Biz Şuşanı dirçəldirik”

Tarixi şəhər bu gün yeni inkişaf və yüksəliş dövrünü yaşayır

Qədim tarixi olan Şuşa şəhəri bu gün müasir dövrünü yaşayır. Yeni inkişaf və yeni yüksəliş dövrünü. İşğaldan azad olunmuş şəhər qısa bir zamanda müasir bir şəhərə çevriləcək və dünyanın ən müasir şəhərləri sırasında yer alacağına şübhə yoxdur. Çünki hər gün şəhərdə həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işləri bundan xəbər verir. Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa Zəfər yolunda aparılan işlər, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində “Qarabağ” hotelinin açılışı, xüsusi nümayəndəliyin yerləşəcəyi inzibati binada bərpa işlərinin aparılması və s. real gerçəkliklərdir. Prezident İlham Əliyev Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin açılış mərasimində çıxışı zamanı bildirdiyi kimi “Şuşanın bərpası yanvarın 14-dən başlanmışdır və qısa müddət ərzində böyük işlər görüldü. İlk növbədə, yol çəkildi. İndi gəldiyiniz Zəfər yolu nə vəziyyətdə idi biz onu yanvarın 14-də gördük. Biz Füzulidən təqribən iki saat yarım-üç saata gəldik. Şaxtılı, qarlı hava idi, yol da yox idi, bir ciğir idi, üstü buz, palçıq. İndi isə artıq asfalt yol tikilib və bu, elə Zəfər yoludur. Magistral yol da çəkilir”.

“Şuşanın tarixi abidələrinin bərpasına start verildi”

Dövlət başçısı Füzuli şəhərdən tunellər daxil olmaqla, magistral yolun tikildiyini bildirib. “Şuşanın elektrik təsərrüfatı bərpa edildi, buraya yüksəlgərginlikli xətlər Füzulidən çəkildi, yarımstansiya tikildi. Yeni, Şuşanı elektrikle təmin etmək başlıca vəzifələrdən biri idi”, - deyən Prezident bildirib ki, düşmən Şuşanı tərk edərkən Şuşanın su xətlərini partlatmışdı: “Şuşaya suyun verilməsini biz bərpa etdik. İndi iki mənbədən Şuşaya su gəlir. Şuşanın tarixi abidələrinin bərpasına start verildi”. Bütün bunlar 27 ildən sonra Şuşa şəhərində görülən işlərin məntiqidir. Bu və ya digər görülən işlərlə yanaşı, tarixi dini abidələrimizin bərpa və təmiri istiqamətində də uğurlu işlər icra olunmaqdadır. Bildiyimiz kimi, ermənilərin Azərbaycanı qarşı başladığı hərbi təcavüz nəticəsində 1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhəri işğal edildi və şəhərdə xalqımızın tarixi-mədəni irsinin məhv edilməsi siyasəti həyata keçirildi. Şuşanın işğalı nəticəsində azərbaycanlıların tarixi izlərini silmək məqsədilə vandallar 600 -ə yaxın tarixi memarlıq abidini, o cümlədən Pənahəli xanın sarayını, Yuxarı Gövhər ağa məscidini, Aşağı Gövhər ağa məscidi, Xurşidbanu Natəvanın evini, Molla Pənah Vaqifin məqbərəsini yerlə-yeksan etmiş, 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsini, 22 ümumtəhsil məktəbini, mədəni-maarif, kənd təsərrüfatı texnikumlarını, orta ixtisas musiqi məktəbini, 8 mədəniyyət evinin, 22 klubu, 31 kitabxanını, 2 kinoteatrı, 8 muzeyi, o cümlədən Şuşa Tarix Muzeyi, Azərbaycan Xalça Muzeyinin filialı və xalq tətbiqi sənəti muzeyi, Qarabağ dövlət tarix muzeyi, turist bazasını, Qafqazda yeganə Şerq musiqi alətləri fabrikinin dağıtmış, buradakı nadir sənət incilərini talamış və məhv ediblər. Şəhərin tarixi muzeyinin 5 minədən çox əşyası, Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət muzeyi Şuşa filialı, Dövlət Qarabağ Tarixi muzeyinin 1000-dək əşyası, peşəkar Azərbaycan musiqisinin banisi, bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun, müğənni Bül-bülün, musiqçi və rəssam Mir Möhsün Nəvabın xatirə muzeylərinin fondları qarət edilib.

Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin Şuşada ucaldılması qərarını Ulu Öndər Heydər Əliyev vermişdir

Bu gün artıq üç məsciddə təmir-bərpa işləri gedir. Yuxarı Gövhərağa məscidinin təmiri yaxın günlərdə başa çatacaq. Saatlı və Aşağı Gövhərağa məscidlərinin təmiri ilə bağlı göstərişlər verilib. Dövlət başçısı bildirib ki, bu məscidlərin təmirini yenə də Heydər Əliyev Fondu öz üzərinə götürmüşdür: “Natəvan bulağı bərpa edildi, indi su gəlir. Ermənilər 17 bulağın 17-sini də qurutmuşdular. Əgər bu, erməni şəhəri idisə, nə üçün siz bu bulaqları qurudursunuz? Ondan sonra “Xanbülbul” oteli istifadəyə verildi, artıq may-iyun aylarında ilk qonaqlarını qəbul etdi və digər addımlar atıldı”.

Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Şuşaya səfəri yaddaşlara hadisələrə rədlə tarixləşir. Dövlət başçısının Sərəncamı ilə Şuşa şəhərinin tarixi görkəminin bərpası, əvvəlki şöhrətinin özünə qaytarılması və ənənəvi dolğun mədəni həyatına qovuşması, eləcə də Azərbaycanın çoxəsrlik zəngin mədəniyyətinin, memarlıq və şəhərsal-

ma sənətinin parlaq incisi kimi beynəlxalq aləmdə təbliği məqsədilə Şuşa şəhəri Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilib. Həyata keçirilən abadlıq quruculuq və təmir bərpa işləri sırasında böyük Azərbaycan şairi M.P.Vaqifin də məqbərəsi yera alıb. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan büst öz əvvəlki yerinə qaytarılaraq Molla Pənah Vaqifin Şuşadakı evinin yaxınlığında quraşdırılıb. Vurğulayaq ki, 1957-ci ildə tuncdan hazırlanan büstü 1958-ci ildə Cıdır düzünə yaxın ərazidə qəbirüstü abidə kimi yerləşdirilib, daha sonra 1976-cı ildə şairin Şuşadakı evinin yaxınlığına köçürülüb. 1982-ci ildə Vaqifin məqbərəsinin açılışından əvvəl büst və onun ətrafı təmir edilib, abidənin postamenti dəyişdirilib. Büst 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin işğalı zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq dağıdılıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, abidə bu il onun müəllifi, Əməkdar incəsənət xadimi Həyat Abdullayevanın ilkin eskiz layihəsi əsasında yenidən qurulub. Bildiyimiz kimi, Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin Şuşada ucaldılması qərarını Ulu Öndər Heydər Əliyev vermişdir. Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi “Onun təşəbbüsü ilə 1982-ci il yanvarın 14-də burada qarlı, şaxtılı havada bu məqbərənin açılışı olmuşdur. Bu, sıradan olan hadisə deyildi. Çünki o vaxt Şuşa Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin bir hissəsi idi. Bildiyiniz kimi, uzun illər ermənilər Şuşaya iddia edirdilər, Şuşanı erməni şəhəri kimi qələmə verməyə çalışırdılar. Halbuki, bunun üçün heç bir tarixi, mədəni əsas yox idi.

Onu da nəzərə almalıyıq ki, Molla Pənah Vaqif təkcə şair yox, eyni zamanda, Qarabağ xanının vəziri idi. Sovet dövründə sovet ideologiyası, sovet hökumətinin tarixlə bağlı yanaşması belə idi ki, xanlıqlar tarixin qara ləkəsi kimi qələmə verilirdi. Bütün bunlara baxmayaraq, Ulu Öndərin iradəsi və qətiyyəti nəticəsində bu məqbərə ucaldılmışdır və bir daha Şuşanın Azərbaycan şəhəri kimi təsdiqi öz yerini tapmışdır”.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müdrik siyasəti nəticəsində torpaqlarımız işğaldan azad olundu və bu gün yeni bir yüksəliş dövrü başlayıb. Şuşa şəhərində tarixi-dini abidələrimiz bərpa olunur. Azərbaycanın mədəni paytaxtı və bütün Qafqazın incisi hesab olunan Şuşa şəhərində infrastruktur layihələr icra olunur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığına əsasən və dövlət başçısının bilavasitə nəzarəti altında qədim tarixi və memarlıq üslubu qorunub saxlanılmaqla Şuşa şəhərinin, tarixi və dini abidələrin, muzeylərin planlı şəkildə bərpa olunması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. “Biz azad Şuşada yığışmışıq. Demişdim ki, biz Şuşaya qayıtmışıq”- deyən Prezident bunun bir həqiqət olduğunu bildirib: “Festivalar, poeziya günləri, mədəni tədbirlər və bir çox başqa tədbirlər artıq keçirilir və keçiriləcəkdir. Demişdim ki, biz Şuşanı dirçəldəcəyik. Bu da baş verir, biz Şuşanı dirçəldirik. Yaşasın Şuşa! Yaşasın Qarabağ! Yaşasın Azərbaycan!”

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Sentyabrın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyası Goranboy rayon təşkilatının videoformatda X hesabat konfransı keçirilib.

Əvvəlcə müasir, müstəqil

Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı, ulu öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olan Vətən oğullarının əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Konfransın gündəliyi təsdiqləndikdən sonra YAP Goranboy rayon təşkilatının sədri Elçin İsmayılov hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Bildirib ki, xalqın istəyi, zamanın tələbi ilə yaradılan Yeni Azərbaycan Partiyası 29 ildə tutduğu yola sadiqliyi, söz-lə əməl birliyi sayəsində milyonların sevgisini qazanıb. Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ulu öndər Heydər Əliyevin “YAP dünən, bu günün və gələcəyin partiyasıdır” tezi bütün dövr-

nın realıqlarına uyğun olaraq təkmilləşib, qəbul etdiyi qərarları ilə Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsinə öz töhfələrini verib.

E.İsmayılov qeyd edib ki, hazırda YAP Goranboy rayon təşkilatı 84

lərdə partiyamızın fəaliyyətinə bələdçilik edib. YAP son 18 ildə ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla inkişaf edib, dövrün, zama-

Adil Rzayevin hesabat məruzəsi dinlənilib.

Müzakirələr zamanı Goranboy Rayon İcra

başçısı Məhərrəm Quliyev, YAP Goranboy rayon təşkilatının sədr müavini, Mədəniyyət işçiləri ərazi

YAP Goranboy rayon təşkilatının X hesabat konfransı keçirilib

ərazi ilk partiya təşkilatında 7549 üzvü birləşdirir. Onlardan 4230 nəfəri qadınlar, 1529 nəfəri isə gənclərdir.

Sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Goranboy rayon təşkilatının Nəzarət Təftiş Qrupunun sədri

ilk partiya təşkilatının sədri Gündüz Hacıyev, rayon təşkilatının Gənclər Birliyinin sədr müavini Həsən Şirinov, təşkilatın Şura üzvü, Quşçular ərazi ilk partiya təşkilatının sədri Ruhyyə Həmidova rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyətinə münasibətlərini bildirdilər. Konfrans-

Hakimiyyətinin da çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Təşkilat şöbəsinin müdiri Əhliman Tağıyev bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının əldə etdi-

yi nailiyyətlər davamlı xarakter daşıyır: “Partiyamızın bugünkü uğurlarının ciddi tarixi və siyasi əsasları mövcuddur. YAP ulu öndər Heydər Əliyevin ideyaları əsa-

sında irəliləyərək cəmiyyətin avangard siyasi qüvvəsi kimi dövlətimizin, xalqımızın qarşısında dayanan vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində səylərini günbəgün artırır. Yeni Azərbaycan Partiyası, eyni zamanda ölkəmizdə siyasi sistemin formalaşmasına, təkmilləşməsinə əsaslı töhfələr verən ümumxalq partiyasıdır”.

Yeni Azərbaycan Partiyasının VII Qurultayında qəbul edilən qərarlardan, ölkə Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin proqram xarakterli nitqində qarşıya qoyulan vəzifələrdən geniş bəhs edən Ə.Tağıyev YAP Goranboy rayon təşkilatına gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Konfransda YAP Goranboy rayon təşkilatının hesabat dövrü ərzindəki fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib.

Məktəblər açılmalıdırmi?

Ənənəvi təhsil bərpa olunur?

ÜST və UNICEF ölkələri məktəbləri açmağa çağırırlar

Təhsil Nazirliyinin qərarı ilə 15 sentyabrdan məktəb və universitetlərin ənənəvi şəkildə açılması planlaşdırılır. Bəs, bu barədə paytaxt sakinləri nə düşünür. Həqiqətənmə, pandemiya şəraitində dərslərin açılması vacibdir? Bu barədə SİA olaraq paytaxt sakinləri arasında sorğu keçirdik. Həmin sorğunu sizə, təqdim edirik.

Paytaxt sakini Sədaqət Vəlizadə: "Bir nənə kimi deyə bilərəm ki,

məktəblərin açılması qərarına sevin-dim. Çünki məktəblərin açılması uşaqların təhsilə davam etməsinə imkan verəcək. Onlayn təhsildənsə, ənənəvi təhsilin daha effektiv olduğunu düşünürəm. Böyükklər kimi uşaqlar da bu karantindən bezib. Odur ki, düşünürəm, məktəblərə gedib-gəlmək uşaqların həm daha keyfiyyətli təhsil almalarını, həm də sosiallaşmalarını təmin edəcək".

Paytaxt sakini Rafiq Əliyev: "Mən belə düşünürəm ki, bütün qanunlara əməl olunacaqsə, məktəblərin, universitetlərin açılması lap yaxşı olar. Ənənəvi təhsildənsə, universi-

tetlərin açılması tələbələrə daha sərfəli olar. Universitetə gedib-gəlmək, müəllimlərlə ünsiyyət qurmaq tələbələr üçün daha yaxşıdır. Ənənəvi təhsil onlayn təhsildən qat-qat üstündür".

Paytaxt sakini Ayşən Məmmədov: "Mən bir tələbə kimi universitet-

PAYTAXT SAKİNLƏRİ DANIŞDI

lərin açılması olduğunu düşünürəm. Çünki artıq iki ildir ki, universitetlər bağlıdır. Mən hesab edirəm ki, bu müddət ərzində tələbələrin təhsili zəifləyib. Universitetlərin ənənəvi açılması pis olmaz. Onsuz da vaksinsiz heç kim buraxılmayacaq. Tələbələrin də demək olar ki, hamısı vaksin olub. Bu üzəndən bu qərarın yerində verilməmiş qərar olduğunu düşünürəm. Heç bir problem olmayacağından əminəm".

Paytaxt sakini İlham Əliyev: "Bu qərarın tam yerində olduğunu düşü-

nürəm. Uşaqların ənənəvi təhsilə qayıtmasına olduqca sevinirəm. Çünki onlayn sistemlə müqayisədə ənənəvi təhsilin çox böyük əhəmiyyəti var. Amma bu açılışın davamlı olmasını istəyirəm. Yeni açılışından bir müddət sonra tez-bazar bağlanmasın".

Paytaxt sakini Qönçə Abbasova: "Mən artıq universiteti bitirmişəm. Buna görə də, məni çox da maraqlandırmır. Amma deyə bilərəm ki, təhsilin onlayn ya ənənəvi olmasının heç bir

önəmi yoxdur. Əsas odur ki, tələbədə oxumağa, araşdırmağa, öyrənməyə

meyilli olsun".

Paytaxt sakini Valeriyana Rəhimova: "Açılma qərarı olduqca yaxşı-

dır. Ancaq mən inanmıram ki, bu açılış daimi olsun. Düşünürəm ki, açılışından sonra qısa müddət ərzində bağlanacaq".

Paytaxt sakini Vüsal Ruziyev: "Əlbəttə ki, çox yaxşı və düzgün qərardır. Təhsil mütləqdir. Hamı onsuz

da peyvənd olur. Təhsil çox önəmlidir. İstər pandemiya olsun, istər nə olsun".

Paytaxt sakini Validə Seyidzadə: "Mən hesab edirəm ki, bu qərar uşaqların daha keyfiyyətli təhsil almaları üçün olduqca yararlı olacaq. Üzbəüz təhsil onlayn təhsillə müqayisədə çox daha faydalıdır. Müəllimlər hamısı vaksinasıyadan keçdiyi üçün hansısa bir problemin olacağını düşünürəm. Bütün koronavirus əleyhinə tədbirlər görüldüyündən bu qərarın lap yerində olduğunu düşünürəm".

Turqay Musayev

Ümmumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) və UNICEF ölkələri məktəbləri açmağa çağırıb. Hər iki təşkilatın birgə məlumatında qeyd edilib ki, yeni tədris ili ilə əlaqədar olaraq uşaqların məktəbə qayıtmağa hazırlaşdığı bir dövrdə virusun ötürülməsini minimuma endirmək üçün tədbirlərin görülməsi hər zamankından daha böyük və həlledici əhəmiyyət kəsb edir. ÜST-ün Azərbaycandakı nümayəndəsi Hande Harmancı isə bildirib ki, iki ilə yaxındır, COVID-19 pandemiyası ilə yaşayırıq və məktəblərin təhlükəsiz şəkildə yenidən açılması ümdə prioritetə çevrilmişdir. Məktəblərin qapanması uzunmüddətli dövrdə böyük mənfi təsirlərə səbəb olur və buna bəraət qazandırmaq çətindir. Hamımız uşaqlarımızın gələcəyini qorumaq naminə məktəblərin təhlükəsiz şəkildə yenidən açılması üçün çalışmalıyıq. Ümmumdünya Səhiyyə Təşkilatı, Azərbaycan da daxil olmaqla ölkələrə COVID-19 riski və virusun fərqli variantlarının yayılmasını minimuma endirmək üçün tədbirlər görərkən məktəbləri açıq saxlamağı təkidlə tövsiyə edir. Məktəblərin yenidən açılmasında mühüm rol oynayan milli vaksinasıya strategiyasının həyata keçirilməsində yerli tərəfdaşlarımızı dəstəkləyirik.

UNICEF-in Azərbaycandakı Nümayəndəliyinin rəhbəri Aleks Haykens isə bəyan edib ki, pandemiya məktəblərin qapanmasının uşaqlar üçün böyük mənfi təsirlər göstərdiyini nümayiş etdirməklə yanaşı, təhsil müəssisələrinin uşaqların təhsili, psixi sağlamlığı və sosial bacarıqları baxımından da əhəmiyyətli rol oynadığını sübuta yetirdi. Uşaqlar və gənclər təhsillərinə bir il də fasilə verilməsi riski ilə üzləşməməlidirlər. Sentyabrın 15-də məktəblərin təhlükəsiz şəkildə açılmasını təmin etmək və uşaqların məktəbin təqdim etdiyi imkanları əldən verməmələri üçün UNICEF Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq edir.

Vurğulamaq yerinə düşər ki, UNICEF və ÜST-ün Azərbaycandakı nümayəndəlikləri ölkədə bütün uşaqların məktəblərə təhlükəsiz qayıdışı naminə valideynlər, müəllimlər və şagirdlər üçün bütün zəruri məlumatlar da daxil olmaqla birgə "Məktəbə qayıdış" kampaniyası üçün Təhsil Nazirliyinə, eləcə də yerli səhiyyə qurumlarına birgə dəstək verəcəklər. Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "İki sahil"ə açıqlamasında bildirib ki, pandemiya dünyada təhsil sistemlərinə də təsirsiz ötüşmədi. İlk mərhələdə ölkələrin təhsil sistemi pandemiya aдекват reaksiya göstərə bilmədi və sadəcə proseslərin arxasınca getdi. Əksər hallarda təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin dayandırılmasının qısa bir müddət sürəcəyi və tezliklə fəaliyyətini davam etdirəcəyi barədə gözləntilər var idi. Lakin pandemiyanın kütləvi itkilərlə müşayiət edilməsi və hələ uzun müddət davam edəcəyi aydın olandan sonra təhsil sistemləri təhsilin fasiləsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlər görməyə başlamışlar.

K. Əsədov qeyd edib ki, artıq yeni tədris ilinin başlamasına 2 həftə vaxt qalıb. Bir sıra ölkələr yeni tədris ilinin başlaması barədə proqnozlar veriblər: "İnanıram ki, Azərbaycanda da sentyabr ayında yeni tədris ili başlayacaqdır. Düşünürəm ki, dərslər həftə ərzində hər gün olmalıdır. Belə ki, 1-3-5-7-9-11-ci sinif şagirdləri məktəblərə həftənin bazar ertəsi, çərşənbə günü və cümə günləri, digər siniflər isə çərşənbə axşamı, cümə axşamı və şənbə günləri gəlməlidir. Bu zaman sosial məsafə və digər qabaqlayıcı tədbirlərə diqqət yetirmək lazımdır".

Təhsil eksperti vurğulayıb ki, ənənəvi formada sentyabrın 15-də tədris ili başlamalıdır. Bunun əksini ifadə edəcək qərar hələ ki, verilməyib. Amma mövcud pandemiyanın tədris ilinin başlanmasına və tədrisin həyata keçirilmə formasına təsiri danılmaz və qaçılmazdır: "Belə ki, ibtidai siniflər üçün dərslər müddəti 25, digər siniflər üçün 30 dəqiqəyə müəyyən edilməlidir. Yaxın fənləri birləşdirərək integrativ dərslərə üstünlük verilməlidir. Dərs saatları elə müəyyən edilməlidir ki, şagirdlər məktəbdə maksimum 2-2,5 saat olsun. Belə ki, məktəb 3 növbə fəaliyyət göstərməlidir. I növbə saat 08-00-dan 10-00-dək ibtidai siniflər üçün, II növbə saat 10-30-dan 13-30-dək V-VIII siniflər məktəbdə olmalıdır, III növbə saat 14-00-dan 17-00-dək IX-XI siniflər məktəbdə dərslərdə iştirak etməlidirlər.

Bütün hallarda isə sinifdə şagird sıxlığına xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. İbtidai siniflərdə şagird sayının 20-dən, digər siniflərdə 15-dən çox olmasına imkan vermək olmaz. Bütün bunlarla yanaşı, zəruri tibbi-sanitar normalar gözlənilməli, məktəblər mütəmadi olaraq dezinfeksiya edilməlidir".

Nigar Orucova

Yüksək texnologiyalar insanın xidmətində olanda...

Moskva meri Sergey Sobyanin bəyan edib ki, oktyabrın 15-dən Moskva metropoliteninin bütün stansiyalarında sərnişinlərin üzünü tanıyan xüsusi kameralar vasitəsi ilə FacePay ödəniş sisteminin tətbiqi mümkün olacaq.

Bu nədir?

Süni intellekt turniket qarşısında duran sərnişini onun bazada olan biometrik göstəriciləri əsasında tanıyır və bundan sonra 5G şəbəkəsi vasitəsi ilə onun kredit kartından gediş haqqını metropolitenin hesabına köçürür və əməliyyat uğurla başa çatdıqdan sonra turniketi açır. Bu əməliyyatlara 1 saniyə yetərli olur.

Məqsəd sərnişinlərin metro stansiyalarına daxil olmasını daha rahat etmək və sərnişinləri yüksək texnologiyalar hesabına əlavə əməliyyatlardan azad etməkdir. Qeyd edim ki, Moskva metropolitenində sərnişinlər Wi-fi funksiyalı kredit kartları vasitəsi ilə gediş haqqını hələ neçə il əvvəl həyata keçirə bildirdilər.

Yaşlandıqca və ətrafınızdakı evli kişilərin sayı artmağa başladıqca, indiki evli insanların ümumiyyətlə evli kimi olmadığını anlayırsınız. Nə xanımları ilə vaxt keçirirlər, nə tətilə gedirlər, nə də evli olduqlarını bildiren üzük taxırlar. Deyək ki, qalan hər şey "müasir evlilik" anlayışının bir hissəsidir. Bu mövzuda əsl düşüncələrimi yazmalı olsaydım, eyni şeyi 8 maddənin hamısında yazardım: Ya xanımını aldadır, ya da aldatmaq üzrədir! Amma məqaləmi bu şəkildə tamamlasaydım, çox qısa bir məqalə olardı və bəzi günahsız kişilərə qarşı haqsızlıq olardı. Təcrübəmə və inancıma görə haqlı olma ehtimalım çox olsa da, yenə də bəzi istisnaları qeyd etməliyəm. Məsələ ilə bağlı SİA araşdırma aparıb. Bəzi şayiələrə görə, evli bir kişinin üzük taxmamasının 8 səbəbi var:

1. Zinət əşyaları və üzüklərdən istifadə etməyi xoşlamaya bilər

Evli kişilərin üzük taxmamaq üçün ən çox istifadə etdikləri bəhanə "Üzük taxmağı sevmirəm!" Lakin, buna alışmaq lazımdır. Amma bu fakt təəssüf ki, bəhanədən istifadə edən kişilərə aid deyil. Digər tərəfdən, aksesuar olaraq heç vaxt üzük taxmamış minlərlə qadın evləndikdən sonra "üzük taxmağı xoşlamıram" demir. Qadınlar narahatlıqdan ölsələr də, həmin üzüyə alışmağı seçirlər. Əlbəttə ki, bu, qadınların evlənməkdən qürur duyduqları və kişilərin bunu gizlətməyə ehtiyac duyduqları üçün ola bilər.

2. Ola bilsin ki, unudub

Üzük taxmağa öyrəşməyən kişilər, evdən çıxarkən üzük taxmadıqlarını əvvəlcə anlaya bilməzlər.

3. İtirmiş ola bilər

Yenə də üzük taxmağa öyrəşmədiklərini bəhanə gətirən kişilər əllərini yumaq, üzmək və ya yatmaq kimi bəhanələrlə çıxarılan üzüklerini itirmək meylli var. Evli kişilər nədənsə üzük itirməyə meyllidirlər.

4. Ola bilsin ki, artıq çəki alıb

Evləndikdən sonra çəki qazanmaq hər kişinin lüğətindədir. Barmaqların şişməsi də üzük taxmamaq üçün ideal bəhanə yaradır. "Üzüyüm barmağıma sığmır" və ya "Çox ağırır" deyən adama nə deyə bilərsiniz? Belə bir vəziyyətdə etmək üçün ən ağıllı şey, yeni üzük ölçüsündə ikinci bir toy üzüyünə sahib olmaq və ilk fürsətdə onu hədiyyə etmək və bu sürprizdən çox xoşbəxt olacağını gözləməkdir!

5. Allergiyası ola bilər

Kişilərin işinə gəldikdə, xəstəlik problemlərini doğru yerdə və doğru zamanda necə istifadə edəcəyini bilirlər. Üzük taxmağa gəldikdə, evlənməyə qədər sağlam olan bir adamda birdən-birə qızıl, gümüş və ya misə allergiya yaranır.

6. Ola bilsin ki, təzə çıxarıb

Üzükləri olmayan evli kişilərin hamısı həmişə üzük taxmayanlar deyil. Digərləri gözəl bir qız görəndə və ya izdihamlı bir yere girəndə üzüklerini çıxaranlardır. Ona görə də üzüyü asanlıqla itirə bilirlər.

7. Prinsipcə, toy üzüklərinə qarşı ola bilər

Kişilər evlilik haqqında danışanda şərtlərini qoyurlar. "Kökməyəcəksən, mənə çox qarışmayacaqsan, anamla yaxşı yaşayacaqsan və üzük taxmıram, amma sən heç vaxt çıxarmayacaqsan!" Qadınlar isə evlənməklə o qədər maraqlanırlar ki, ya bu şeyləri eşitmirlər, ya da görməzden gəlirlər və ya "hər halda evləndə dəyişəcəm" deyirlər. Ancaq belə kişilər niyyətlərini və sevgilərini əvvəldən ortaya qoyurlar. Əlbəttə ki, burada əsl sual "İnsan niyə toy üzüyü taxmaq əleyhinə olardı" olmalıdır!

8. Aldadır, aldatmaq istəyir və ya müləq aldatacaq

Heç bir qız, barmağında üzük yoxdursa, xüsusən də iyirmi və ya otuzlu yaşlarında olan kişilərə "evlənmisən" deyə soruşmağı heç düşünmür. Bir kişi evlidirsə, toy üzüyü taxmırsa gerisi məlumdur.

Kişilərin çoxu toy üzüyünü taxmaq istəmir, bu da bəzi evli cütlüklərin probleminə çevrilib. Yeni evlənen və ya illərdir evli olan bəzi kişilər toy üzüyü taxmağı sevmirlər. Bu, onların vəfasız olduğunu göstərir?

Narahat etdiyini deyir?

Bu zaman ona barmağının ölçüsünə uyğun üzük hazırlatmağı təklif edin.

İtirməkdən qorxur?

Bu zaman sığortalatmağı təklif edin. Əlləri ilə işləyirsə, işdən sonra taxmasını istəyə

tanış olmaq istəyən zaman çıxardıb gizlədir və yaxud ümumiyyətlə onu taxmırlar. Bu məsələdə insanları qınamaq olmaz, əlbəttə insanlar azaddırlar, nə qədər evli olsalar da onlarda bir sərbəst yaşam təzi var. Amma əlbəttə ki, iki nəfər bir ailədə birləşib nikaha

Evli kişilər niyə üzük taxmaqdan boyun qaçırır?

bilərsiniz. Bir sözlə, bəhanələrini təkzib edə bilərsiniz.

Bu səbəbdən bu mövzuda çox narahat olmaq heç nədən cansıxıcılığınıza səbəb olacaq. Üzüyün həyat yoldaşınızın sizə sadıq qalmasını təmin edəcəyini düşünürsünüzsə, digər məsələlərdə problemlərinizi araşdırmalısınız. Bu gün barmağına taxılan üzük kişi və qadınlar üçün maneə ola bilməz.

Əgər əriniz üzük taxmırsa və bunun üçün müxtəlif bəhanələr gətirirsə, kim nə desə desin, ondan narahat olmaq və şübhələnməkdə haqlısınız.

Məsələ ilə bağlı analitik-ekspert, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov münasibətini bildirib: "İnsanların bəzək və qızıl zinət əşyalarına marağı hər zaman olub. Müxtəlif xalqlarda və sivilizasiyalarda bunların ayrı-ayrı mənalı olub. Vaxtilə qızıl və bər-bəzəkli cürbəcür daşlarla bəzədilmiş üzükler, həmçinin digər zinət əşyaları var - dövlət, mənəb, hakimiyyətin simvolu sayılırdı. Amma İslam dünyasında və İslam şəriətində belə bir söz də var ki, hər bir insan xüsusilə də kişilərə qızıl zinət əşyaları taxmaq qadağan edilir. Amma onlar deyirlər ki, barmağın birində gümüş üzük olmalıdır ki, birdən sən bir yerdə rəhmətə getsən kim səni basdıracaqsan, başındakı çalma kəfənin bu üzük isə həmin basdıranların zəhmət haqqı olsun ki, halallıq olsun. Amma Avropada nikaha girən zaman hər iki tərəfin üzükə bir-birini bağlaması kimi bir düşüncə təzi, fikir var. Ona görə də bu ənənə get - gedə bütün dünyaya yayıldı. Bir çox kasib ölkələri, xalqları və mental dəyərləri güclü olan toplumları çıxmaq şərti ilə demək olar ki, dünyanın əksər ölkələrində bu və ya digər dərəcədə üzüklerle insanın evli olub-olmamağını müəyyənləşdirmək mümkündür".

"Müasir dövrdə ailələrin bir çoxunda sosial məişət problemlərinin monitorinqini keçirən zaman ya qadın, ya kişi çölə çıxan, işə gedən zaman əllərində nişan üzüyünün olmaması və yaxud evliliyi bildiren hər hansı bir üzüyün olmaması mübahisələrə səbəb olur və hətta qısqanclığa aparıb çıxarır. Biz hətta müxtəlif filmlərdə və sosial şəbəkələrdəki video çarxlarda da görürük ki, insanlar barmaqlarındakı üzüklerini çölə çıxan zaman və yaxud da digər bir qadınla, kişi ilə

daxil olurlarsa, ömürlərini birləşdirirlərsə, onların bir-birinə inamı olmalıdır. Barmaqda üzük olmağından asılı olmayaraq onlar bir-birinə sədaqətli olmalıdırlar, çünki gələcək ailənin və uşaqların təməlini bu ailədə qoyurlar. Ailə həm də cəmiyyətin formalaşmasında, möhkəmlənməyində çox böyük rolunu oynadı. Ona görə də insanlar bir-birinə xəyanət etməmək və bu xəyanəti göstərməmək üçün mütləq evli insanların sadə, nazik bir üzüklə bunu cəmiyyətə, ətrafdakı insanlara göstərməsi çox önəmlidir".

Psixoloq Vüsalə Əmiraslanova isə məsələnin psixoloji yanlarına toxunub:

"Hər bir yerin, hər bir bölgənin öz adət-ənənəsi var. Həmin adət-ənənəyə görə subaylar və evlilər fərqlənirlər. Məsələn, Hindistanda fərqli geyimi ilə subay qadınları və subay kişiləri fərqləndirirlər. Bizdə elə bir geyim olmadığına görə bizim bölgə daha çox üzüyün taxılması ilə bağlı rahat olur ki, kənardan görəndə mən ailəliyəm, yoxsa subayam və yaxud da o sual ümumiyyətlə ona verilmir. Əgər bir kişinin əlində üzük varsa, əlbəttə ki, onun artıq evli olduğunu təsdiq edirlər. Ümumiyyətlə, əslinə qalsa bunu daha çox xanımlara sual verirlər ki, subaydır, yoxsa evlidir? Yeni, daha çox bizim mentalitetimizdə xanımların üzük taxmasına önəm verirlər. Kişilərdə daha az nəzərə cəlbir. Amma ki, bəzi xarakterə bağlı olan xüsusiyyətlər var ki, qadınlar istəyir ki, yoldaşları üzük taxsınlar. Düzüldür, bu bəzi mənbələrdə belə göstərilir ki, qısqanclığa görə xanımlar belə edir ki, yoldaşının əlində üzük olsun, yəni ona başqa insanlar baxmasın, söz deməsinlər. Amma əlbəttə ki, mən hər zaman vurğulayıram ki, bu, qarşı tərəfin, qadının öz güvəninin aşağı olması ilə əlaqədardır. Çünki bir kişi əgər üzük taxıb nədənsə özünü çəkindirirsə, üzük taxsa da, taxmasa da əgər bir insan yanlış bir hərəkət etmək istəyirsə onu edə bilər və yaxud da ki, yoldaşının yanında üzük taxa bilər, yoldaşı olmayanda üzüyünü çıxarda bilər. Ona görə bu əsas deyil. Sadəcə simvolik olaraq belə düşünürəm ki, nişanda üzük taxılır deyə mən artıq məşğul bir şəxsəm, mənim artıq yanımda bir şəxs var, onu bildirmək üçün bunu edirlər. Düşünürəm ki, bu daha çox

simvolik xarakter daşıyır və evliliyin ilk 2 - 3 ilində daha önəmli olur. Sonrakı dövrlərdə çox vaxt insanlar üzük taxmağa meylli olurlar. Bir də yaşlaşanda kişilər, qadınlar daha çox o evlilik üzüyünü taxmağa önəm verirlər. Üzük taxmayan kişini bəyənəməyən qadında əslində öz güvən problemi var. Yeni özün istəyirsən taxa bilərsən, amma bu nişan üzüyüdür istəsə taxar, istəməsə taxmaz. Onun seçiminə hörmətlə yanaşmalıdır deyə düşünürəm. Amma elə adam var ki ümumiyyətlə üzüyü sevmir".

Məsələ ilə bağlı şəhər sakinlərinin də fikirlərini öyrəndik:

Şəhər sakini Paşa Məmmədov: "Mənim zinyət əşyalarına qarşı allergiyam var. Bir sözlə iyirəm. Buna görə üzük və s. aksesuarlardan istifadə edə bilmirəm".

Şəhər sakini Ayşən Sadıxzadə:

"Evli insanların üzük taxmamasını və bəzi əsaslar gətirərək bunu bəhanə etməsini heç cür anlaya bilmirəm. Düşünürəm ki, bu insanın ürəyindən, içindən gələn bir şeydir. Əgər evlisenə üzük taxılmalıdır. Necə ki, qadınlar evli olduqda üzük taxırsa, bunu kişilər də etməlidir. Bəziləri bunu öz güvənsizliklə əlaqələndirsə də mən belə düşünmürəm. Üzük evliliyin, nişanlılığın simvoludur. Bunu taxmaq həm xanımın, həm də kişinin vacib öhtəliyidir".

Şəhər sakini Ülker Orucova:

"Bunun səbəbi insandan-insana dəyişə bilər. Hər üzük taxmayan kişidə nəse səbəb axtarmaq düzgün deyil. Eləsi var ki, qızıl taxmağı sevmir. Əgər bunu həyat yoldaşı birmənalı qarşılayırsa və başa düşürsə bu onların həyatıdır. Bəzən də ola bilər ki, qadın yoldaşının üzük taxmağının tərəfdarıdır və həyat yoldaşının xətrinə dəymək istəməyən kişi istəməsə belə taxacaq. Onun üçün bunu edəcək. Önemine gəldikdə isə, sevginin önəminin üzükə ölçülmədiyini düşünürəm".

Şəhər sakini Şəbnəm İsgəndərova:

"Zənnimcə evliliyin əsas simvollarından biri sırf üzükdür. Əgər kişilər üzük taxmaq istəmərsə, bu biz xanımların da haqqıdır. Özləri üzük taxmırsa bizdən də bunu tələb etmək haqları yoxdur deyə düşünürəm. Evli və ya nişanlı kişinin üzük taxmaması qəbul edilməzdir. Heç bir səbəb üzük taxmamağa bəhanə ola bilməz".

Şəhər sakini Nəzrin Qarayeva:

"Mənim fikrimvə evli kişilər də qadınlar kimi üzük taxmalıdırlar. Üzük evliliyin sevginin, sədaqətin simvoludur. Bu simvolu daşıymamaq, daşımaq istəməmək yolverilməzdir".

Şəhər sakini Aytac İbrahimxəlilova:

"Evli kişinin üzük taxması onun dolaylı yolla evli olduğunu ətrafa çatdırması deməkdir. Amma evli kişi üzük taxmırsa, bunun altında müəyyən səbəblər yata bilər. Bu tip kişilər özünü ətrafa subay kimi göstərmək istəyir. Lakin, bəzi kişilər var ki, onda aksesuara qarşı allergiyası var. Düşünürəm ki, öncədən bu barədə danışib ortaq nöqtəyə gəlmək lazımdır".

Şəhər sakini Qönçə Quliyeva:

"Üzük taxmaq insanın öz seçimindən aslıdır. Amma mən üzük taxmağı sevginə verdiyin dəyər kimi qiymətləndirirəm. Yeni insan sevgisinə qiymət verirsə, onu dünyaya göstərmək istəyir və hər kəsə tanış etmək üçün çox həvəsli olur. Bu baxımdan üzük taxmaq insana mənəvi olaraq inam aşılayır. Lakin düşünürəm ki, əgər insan sevdini xəyanət etmək istəyirsə və bunu ağılına qoyubdursa, bunun üzük taxmaqla əlaqəsi yoxdur. Üzük sadəcə simvoldur. Evliliyin rəmzlərindən biridir".

Şəhər sakini Ülviyyə Dəmirova:

"İstəyən taxar, istəməyən də taxmaz. Amma düşünürəm ki, taxılma daha yaxşıdır. Ən azından ətrafdan bilən ki, bu adam evlidir, subay deyil".

Şəhər sakini Aytac Ali:

"Üzük təkcə evliliyin simvolu deyil, bu həm də bağlılıq və sədaqətin rəmzidir. Əgər bir kişi üzük taxmırsa biz xanımlara elə gəlir ki, o adam evli və ya nişanlı olduğunu gizlədir. Təbii ki, belə olmaya da bilər. Lakin dediyim kimi bunun xanımlar üçün rəmzi bir mənası var".

Ayşən Vəli

Vüsal Qasımlı: Rəqəmsal transformasiya prioritetdir

Dünya trendlərinə uyğun olaraq Azərbaycanda rəqəmsal transformasiya Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla həyata keçirilir. Qlobal təmayüllər və Azərbaycan bu sahədə görülən işlər barədə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru, iqtisad elmləri doktoru, professor Vüsal Qasımlı AZƏRTAC-ın suallarına cavab verir.

- Dataların müasir dövrdə iqtisadi əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

- Neft sərvətləri tükəndikcə, dünyada və Azərbaycanda əsas əmtə - data (verilənlər) və informasiya olur. Datanın yığılması, saxlanması, qorunması, istifadəsi və ötürülməsi yeni yanaşma tələb edir. Azərbaycan da dünya trendlərinə uyğun olaraq məxfiyyətin qorunması və data istifadəsi üzrə qanunvericiliyin yaradılması, kontentin və rəqəmsal ticarətin tənzimlənməsi, əqli mülkiyyət hüququnun qorunması, kibertəhlükəsizliyin təmin edilməsi və kiber diplomatiya sahələrində yeni qəbul ediləcək rəqəmsal transformasiya konsepsiyasına uyğun olaraq siyasət formalaşdırır. Ən əsası məxfilik və innovasiya arasında tarazlığın qorunmasıdır. Hazırda rəqəmsal ticarət üzrə qəbul edilmiş vahid yanaşma və beynəlxalq hüquq inkişaf etdirilir. Artıq dünyada data axınlarına mane olmaqla data lokalizasiyasına getmək, beləliklə, "qeyri-tarif" baryerləri təbiiq edilir, bu yolla dövlətlər müstəqilliklərini qoruyurlar. Hətta rəqəmsal proteksionizm "Süni intellekt millətçiliyi"ne çevrilir və dövlətlər neinki milli datalarını mühafizə edirlər, hətta datalarını emal etmək üçün "data iqtisadiyyatlarını" qururlar. 2013-cü ildə Edvard Snovden hadisəsindən sonra dövlətlər "data iqtisadiyyatı"nın əhəmiyyətini daha dərinlən başa düşməyə başlayırlar. Təkcə bir faktı deyim ki, kibercinayətlərin dünya iqtisadiyyatına 2021-ci ilə qədər altı trilyon dollar ziyan vuracağı proqnozlaşdırılmışdır. Kiber müdaxilələr təkcə biznes əməliyyatlarını və təchizat zəncirlərini deyil, həm də maliyyə və kommunikasiya infrastrukturunu, milli təhlükəsizliyi, məxfiliyi, ticarət və kommersiyanı da təhdid edir. Kiber casusluq və kiber müharibənin xərclərini təxmin etmək çətindir, lakin bu təcrübələr də geniş yayılıb.

Süni intellekt sahəsində məxfiliyyə riayət edən ölkələr və şirkətlər uğur qazanacaq və daha rəqəbatlı olacaqlar. Mövcud informasiya əsrində, data taya çıxış əldə etmək "müdrək dövrə" yaradır: daha çox data, şirkətlərə daha yaxşı təbiiqlər və texnologiyalar qurmağa imkan verir ki, bu da onların gəlirliliyini artırır və öz növbəsində, şirkətlər bu yolla daha çox məlumat toplayırlar və istifadə edir. Buna görə də kim datanı əldə edir və nəzarətdə saxlayırsa "hegemonluq" əldə biləcək.

- Azərbaycanda kibertəhlükəsizlik beynəlxalq səviyyədə necə qiymətləndirilir?

- Azərbaycan Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının "Qlobal kibertəhlükəsizlik indeksi 2020" hesabatı üzrə 15 pillə irəliləyərək 40-cı yeri yüksəlib. Ölkəmiz ümumilikdə 89,31 xal ilə Rusiya və Qazaxıstanla birlikdə MDB-də ilk üçlükdə qərarlaşıb. Keçmiş sovet respublikalarından Gürcüstan və Ukrayna, Avropa ölkələrindən İsveçrə, İrlandiya, İslandiya, Sloveniya, Çexiyanı geridə qoyan Azərbaycan bu sahədə qabaqcıl nümunələrin təbiiqini həyata keçirməklə davamlı inkişaf nümayiş etdirir. Yeni rəqəmsal transformasiya konsepsiyası çərçivəsində kibertəhlükəsizliyin daha da gücləndirilməsi və yeni çağırışlara uyğun dizayn edilməsi nəzərdə tutulur.

- Dünyanın yeni kiber düzəni necə formalaşır?

-

- Robert Kaplan özünün "Coğrafiyanın intiqamı" əsərində yazırdı ki, biz elə bilirdik, qloballaşma "kim kimi məcbur edə bilər?" sualını aradan götürüb, amma bu sual indi iqiqat əhəmiyyətlidir. Mən də Kaplanla razıyam ki, qloballaşma dövründə coğrafiyanın əhəmiyyətini yaddan çıxarmaq olmaz, çünki kiber mühit özü də coğrafiya infrastrukturuna bağlıdır. Məsələn, bizim mübadilə etdiyimiz məlumatın 99 faizi sualtı kablərdən keçir. Deməli, kiber mühit və coğrafiya arasında bağlılıq var. Süni peykləri idarə edən "Azər-kosmos"un da coğrafi bağlılığı var - Əsas Yerüstü Peyk İdarəetmə Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Təsədüfi deyil ki, Çin kiber məkanı öz suveren ərazisinin davamı kimi qəbul edir və milli təhlükəsizliyi qoruyur. Avropa Birliyində isə məlumatların qorunması bir məxfilik məsələsi sayılır və insan haqqı olaraq görülür. Bu məsələdə də dəyərlər və mədəni kontekst fərqlidir. Dünyada bir data geopolitikası formalaşır.

- Geo-texnoloji rəqəbatın perspektivləri necə görünür?

- Texnologiyaların sürətli təkamülü hökumətlər və özəl aktorlar arasındakı dinamikanı yenidən şəkilləndirir. Böyük verilənlər bazası, 5G, süni intellekt və kvant hesablama kimi texnologiyalara daha çox sərmayə yatırın hökumətlər artıq digər ölkələr üzərində strateji üstünlüklərə sahibdirlər. 5G-nin 2035-ci ilə qədər 13 trilyon dollarlıq dəyər yaradacağı və 22 milyon iş yeri açacağı, qlobal süni intellekt bazasının isə 2030-cu ilə qədər 15 trilyon dollara çatacağı təxmin edilir. Bu rəqəmlər hökumətləri texnoloji liderlik yarışına girməyə sövq edir. Hökumətlər, qabaqcıl texnologiyalar və qabaqcıl layihələrə əlaqəli əqli mülkiyyət əldə etmək üçün bütün vasitələrdən istifadə edirlər. Etiraf edim ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğal siyasəti bir tərəfdən vaxtımızı alsa da, digər tərəfdən hərbi-sənaye kompleksi, kosmik sənaye və müdafiə sistemimizdə yeni texnologiyaların təbiiqini daha da sürətləndirdi. Amma rəqəbat şiddətlənir. ABŞ, Çin, Cənubi Koreya və İsrail bu texnologiyalara daha çox sərmayə qoyan ölkələrdəndir. Bu ölkələr açıq şəkildə yeni texnologiyaların drayveri olmağı, standartlarını təbiiq etməyi və öz şirkətlərinin texnoloji üstünlükdən daha çox faydalanmağını hədəfləyirlər. Əgər biz vaxtında bu texnologiyalara yiyələnə bilməsək, istehsal etdiyimiz böyük miqdarda məlumatları idarə edə bilməyəcəyik. Həm də nəzərə alanda ki, biz kiçik ölkəyik və data istehsalı imkanımız da məhduddur, onda biz elə bir siyasət yürütməliyik ki, Azərbaycanı regional data emalı mərkəzinə çevirək.

Əgər əvvəllər neft-qaz nəhəngləri dünya geopolitikası və geo-iqtisadiyyatında aparıcı mövqələrdə idilsə, indi texnologiya nəhəngləri geosiyasi oyunçulardır və faktiki olaraq global steykholderlərə çevriləblər. "Thundermark Capital's AI Research Rankings 2020" sənədində göstərilir ki, özəl texnologiya nəhənglərinin hökumət bəyinin mərkəzlərinə nisbətən süni intellekt araşdırmalarına daha çox sərmayə yatırılır.

- Azərbaycanda rəqəmsal transformasiyanın mövcud vəziyyətini

necə qiymətləndirirsiniz?

- Hazırda rəqəmsal transformasiya sahəsində fəaliyyətin təşkili, əlaqələndirilməsi və həyata keçirilməsi Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinə həvalə edilib. Azərbaycanda "elektron hökumət" in formalaşdırılması ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən 2003-cü ildə imzalanmış "Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Stratejiya" ilə başlayıb.

"Elektron hökumət" in tətbiqi sahəsində görülən işlər "Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın (Elektron Azərbaycan) qəbul edilməsi ilə daha geniş vüsət alıb və daha sonra 2010-2012-ci illəri əhatə edən ikinci "Elektron Azərbaycan" Dövlət Proqramı və "Azərbaycan Respublikasında "Elektron hökumət" in formalaşdırılması üzrə Fəaliyyət Proqramı"na uyğun olaraq davam etdirilib. "Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə qeyd edilib ki, İKT biznes və ticarət əməliyyatlarının bir sıra aspektlərini dəyişmək potensialına malik olduğundan hökumət bu funksiyaların tənzimlənməsi, həmin xidmətlərin dəstəklənməsi və səmərəliliyinin yüksəldilməsi üçün İKT-nin gücündən istifadə etməklə, əlavə mənfəət əldə edə bilər. Hətta strateji yol xəritələri çərçivəsində "rəqəmsal keçid planı" hazırlanıb. "2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı"na əsasən rəqəmsal ödənişlərin təbiiqinin və istifadəsinin genişləndirilməsi iqtisadi dövryyələri şəffaflaşdırmaqla, nağd pulla bağlı xərclərin, bank və müəssisələrin əməliyyat xərclərinin azalmasına gətirib çıxaracaq ki, bu da öz növbəsində, vergi bazasının, habelə əhali və müəssisələrin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsinə, bank sektorunun kreditləşmə və investisiya imkanlarının gücləndirilməsinə və son nəticədə iqtisadi artıma təkan verəcək. İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində "Dördüncü Sənaye İnqilabının Təhlili və Koordinasiya Mərkəzi" publik hüquqi şəxsin yaradılması qlobal iqtisadiyyatda cərəyan edən trendləri dikte edən, rəqəbat qaydalarını dəyişən Dördüncü Sənaye İnqilabında Azərbaycanın mövqeyinin gücləndirilməsi və bu sahədə aparıcı ölkələr arasında yer almasının təmin edilməsi məqsədi daşıyır. Dördüncü Sənaye İnqilabı sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq və bu sahədə əlaqələndirmə, habelə rəqəmsal iqtisadiyyat üzrə çağırışların, təşəbbüslərin, strategiyaların və layihələrin təhlili və koordinasiyası iqtisadi artım üçün də vacib əhəmiyyət kəsb edir. Geniş zolaqlı internet şəbəkəsinin inkişafı, "Hökumət buludu" (G-Cloud), "Böyük-həcmli məlumatlar" (Big Data), Qarabağda "ağıllı şəhər" və "ağıllı kənd" ki-

mi təşəbbüslər də rəqəmsal transformasiyanın tərkib hissəsi kimi qəbul edilməlidir.

BMT-nin Asiya və Sakit Okean Komissiyasının (UNESCAP) "Transsərhəd kağızsız ticarətə hazırlığın qiymətləndirilməsi" layihəsinin cari il üzrə sorğusunun nəticəsinə görə, Azərbaycan 2019-cu ilə müqayisədə 5 faiz artım nümayiş etdirərək ümumilikdə 86 faiz ilə həm qonşu ölkələr (Rusiya 84,95 faiz, Gürcüstan 82,8 faiz, İran 77,4 faiz, Ermənistan 62,4 faiz, Türkiyə 86 faiz), həm də MDB ölkələri ilə müqayisədə 1-ci yerdə qərarlaşıb. Bütün dünya üzrə ortalama göstərici 64,95 faiz, inkişaf etmiş ölkələr üzrə isə 81,9 faizdir.

Azərbaycanda elektronlaşma və rəqəmsallaşma strategiyası müvafiq olaraq müxtəlif istiqamətlərdə həyata keçirilib: Azərbaycan Rəqəmsal Ticarət Qovşağı, Dövlət Nəzarəti İnformasiya Sistemi, Elektron Kənd Təsərrüfatı İnformasiya Sistemi, dövlət satınalmaları üçün elektron satınalma platforması, dövlət statistik məlumatların əldə edilməsi üçün e-sənəd dövryyəsi sistemi, elektron məhkəmə sistemi, elektron səhiyyə xidməti, elektron təhsil, elektron sosial xidmətlər, ani ödənişlər sistemi, əmlak və torpaqların elektron kadastrı və sair. Dövlət proqramlarının, strateji yol xəritələrinin, tədbirlər planlarının, iqtisadi yönümlü təşviq layihələrinin, habelə sənaye parkları, məhəllələri və aqroparklarda həyata keçirilən fəaliyyətlərin monitorinqini və qiymətləndirilməsini həyata keçirmək üçün İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi tərəfindən "monitoring.az" portalı yaradılıb. Eyni zamanda, elektron və açıq hökumət prinsiplərinə uyğun olaraq yerli icra hakimiyyəti orqanlarında lokal idarəetməni təkmilləşdirmək üçün elektronlaşma prosesi davam edir. İlk öncə elektron bələdiyyə sistemi ilə başlanılmış proses 2021-ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin Elektron Hökumətin İnkişafı Mərkəzi (EHİM) tərəfindən "Rəqəmsal icra hakimiyyəti" portalının ilkin versiyası ilə davam etdirilir.

2020-ci məlumatlarına əsasən informasiya və rabitə sektoru ÜDM-də 2 faiz paya malik olmuşdur. İKT sektorunun inkişafı özəl sektorun gətirdikcə daha çox cəlb olunması ilə xarakterizə olunur. İnformasiya və rabitə sektorunda fəaliyyətdə olan mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin sayı 2021-ci ilin əvvəlində 4 mindən çox olub. Bu müəssisələrin 96 faizi özəl sektorun təmsilçiləridir. Telekommunikasiya sektorunda mobil operatorlar özəl şirkətlərdir, ən böyük sabit geniş zolaqlı şəbəkə provayderləri isə dövlətə məxsusdur. Şəbəkə Hazırlığı İndeksi, İKT-nin inkişaf indeksi və Qlobal Kibertəhlükəsizlik İndeksi kimi reytinglərdə Azərbaycanın mövqeyinin təhlili onu göstərir ki, inkişaf üçün geniş potensial mövcuddur.

"Rəqəmsal transformasiya sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında" 2021-ci il 27 aprel tarixli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanında göstərilir ki, iqtisadiyyatın və cəmiyyətin rəqəmsal transformasiyası son illərdə Azərbaycan Respublikasının qarşısında duran prioritet məsələlərdən birinə çevrilmişdir.

- Bu sahənin inkişafı üçün sərmayə qoyuluşu hansı istiqamətlərə yönəldilməlidir?

- İKT investisiyaları digər kapital qoyuluşlarından daha çox gəlir gətirir. "Huawei" (2017) "Global İnternetə Qoşulma İndeksi 2017" hesabatında göstərir ki, İKT infrastrukturuna hər 1 ABŞ dolları həcmində qoyulan əlavə investisiya ÜDM-də 3 ABŞ dolları, 2020-ci ildən sonra isə 3,70 ABŞ dolları əlavə gəlir gətirə bilər və 2025-ci ildə potensial gəlir 5 ABŞ dollarına qədər arta bilər. Azərbaycan rəqəmsal transformasiya vizyonunda bu amili nəzərə almalıdır. İKT sektoruna investisiya müxtəlif formalarda həyata keçirilə bilər. Birincisi, dövlət qrant və subsidiyaları texnologiya diffuziyasını təşviq etmək və platformalarla KOS-lar arasındakı texnoloji boşluğu aradan qaldırmaq üçün istifadə edilə bilər. Bazanın süni zəka kimi texnologiyalara ədalətli bir giriş əldə etməsini gözleməkdənsə, dövlət kiçik və orta firmalara birbaşa təsir edən proqramları, məsələn, vergi güzəştini və ya digər alətlər yolu ilə maliyyələşdirə bilər. Belə yanaşma qısa müddətdə dövlət borcunu artırırsa da, bu xərclər iqtisadi gücün daha balanslı bölgüsü ilə müşayiət olunan artan məhsuldarlıq ilə kompensasiya ediləcək.

İkincisi, daha çevik, çoxtərəfli bir innovasiya modeli üzərində işləməliyə ki, bazara daxilolma və təmsil olunma ilə bağlı narahatlıqlar texnoloji dəyişiklik sürətini məhdudlaşdırmadan həll olunsun. Bu baxımdan, hədəf platforma iqtisadiyyatının yeni dəyər zəncirlərində qazanan və uduzanlar arasındakı gərginliyi azaltmaq olmalıdır.

Üçüncüsü, "rəqəmsal proteksionizm" üçün uyğun sahəni dəqiqləşdirmə vaxtı gəlib. Bəzi ölkələr yeni başlayan istehsalını dəstəkləmək üçün ticarət tariflərindən istifadə etdikləri kimi, rəqəmsal texnologiyalara tariflər də yerli innovasiya ekosistemlərini inkişaf etdirmək üçün istifadə edilə bilər.

Günümüzə mərkəzi bankların rəqəmsal valyutalarına, həmçinin "steyblkoin"larına olan diqqət və inkişaf artmaqdadır. Təsədüfi deyildir ki, hazırda rəqəmsal valyutalar mərkəzi banklar tərəfindən fəal şəkildə araşdırılır və rəqəmsal ödəniş vasitələrinə olan tələb getdikcə artmaqdadır. Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankının apardığı bir araşdırmaya görə, mərkəzi bankların 85 faizdən çoxu hazırda rəqəmsal valyutaları araşdırmaq istiqamətində fəaliyyətlər icra edirlər. Məsələn, Sinqapur hökuməti bu yaxınlarda topdansatış əməliyyatları üçün kriptovalyutanın istifadəsinə dair apardığı uzunmüddətli araşdırma olan "Project Ubin" layihəsini yekunlaşdırıb. Həmçinin Çin hökuməti rəqəmsal yuanın pərakəndə dövryyədə istifadəsini hədəfləyən pilot layihələr həyata keçirir. Azərbaycan Mərkəzi Bankı da bu sahədə fəaliyyətlər göstərir.

Dünyada rəqəmsal transformasiya sürətlə irəlilədiyi halda, kvant transformasiyası da yaxınlaşır. Dünya iqtisadiyyatı sadəcə İKT-nin inkişafı nəticəsində 2030-cu ilə 15,7 trilyon ABŞ dolları vəsait cəlb etmiş olacaq. 2030-cu ilə qədər inkişaf etmiş və sürətlə inkişaf edən ölkələrin iş yerlərinin 30 faizi avtomatlaşdırılacaq. Yaxın illərdə 77 faiz əmək resursunun yeni bacarıqların əldə edilməsinə ehtiyacı yaracaq. 2021-ci ildə bütün dünya üzrə IoT - internetə qoşulmuş əşyaların sayı 25 milyardə çatacaq. Bu proqnozlar rəqəmsal transformasiyanın iqtisadi artım üçün nə qədər əhəmiyyətli olduğunu göstərir.

Sağlıklı market alış-verişi dedikdə nə nəzərdə tutulur?

Qidalanma mütəxəssisi açıqladı

“Ümumiyyətlə, marketə ehtiyac olmadıqda girmək lazım deyil. Bu əsas məsələlərdən biridir. Daha sonra əsas məsələlərdən biri hər kəsin bildiyi, amma unudduğu ac olarkən marketə girmək düzgün hesab olunmur və sonda əgər hər hansı bir vasitə, hər hansı bir ehtiyac üçün gediriksə, sadəcə onu alıb çıxmağımız ən doğrusudur. Bu ilkin səbəblərdəndir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsəti Hüseynova deyib.

Onun sözlərinə görə, bundan başqa

marketə alış-verişə gedərkən mütləq şəkildə ilkin olaraq siyahını hazır tutmalıyıq, siyahı ilə marketə girməliyik: “Əgər hər hansı bir yemək bişirmək üçün qida seçəcəyiksə mütləq şəkildə burada daha əvvəldən bildiyimiz və ya markasını tanıdığımız məhsulu almaq lazımdır. Əks halda marketlərdə bir çox marketing hiylələri var ki, tutaq ki, girişdə adətən meyvə - tərəvəz yerləşdirirlər və bu meyvə - tərəvəzləri yerləşdirdikdə görünüşünü göstərmək istəyirlər. Yəni, marketdə hər şey təzədir və frəş görüntü verilir. Bununla da insan artıq ilk görünüşdə bunu gördükdən sonra bütün marketi gəzməyə davam edir və gəzdikcə təbii ki, qidaların rənginə, parlaqlığına görə eyni zamanda məhsulların daha cəlbedici olması üçün gözlə eyni səviyyədə olan yerləşdirilir və yaxud uşaqların diqqətini çəkmək üçün onların istifadə edəcəyi məhsulları daha onların gözü görəceyi yerdə yerləşdirirlər ki, bu da əsas marketing hiylələrindən biridir. Mütləq şəkildə əgər kiçik uşaqla marketə gedəcəyiksə, diqqət etməliyik və yaxud da mümkün qədər uşaqları marketə aparmamaq lazımdır. Ondan başqa isə adətən içkilər var ki, bunları da qabaşırdıqda düşünürlər ki, uşaqlar üçün daha əlverişlidir və yaxud onun qapağında uşağın istifadəsi üçün daha rahat qabaşırdırma ediblər, halbuki digəri ilə eyni tərkibdə olmasına baxmayaraq, sadəcə ona görə qiymət artımı artıq üç dəfə artıq, bəzən dörd dəfə artıq qədər gəlib çıxır. Bu da əsas məqamlardan biridir və daha sonra mütləq şəkildə çörək marketin ən son nöqtəsində yerləşdirilir və bu da yenə də marketing hiylələrindən biridir. Çünki çörəyin almaq üçün tam marketin

ən son nöqtəsinə gedənə qədər artıq biz bir neçə rəfləri görməli olacağıq və onların arasından gəzməli olacağıq. Bu marketing hiylələrinin bizi aldatmaması üçün diqqətli olmalıyıq”.

Məhsəti Hüseynova sözlərinə belə davam edib: “Daha sonra endirimdə olan kampaniya mallarına heç vaxt aldanmamaq lazımdır. Çünki əksər hallarda marketlərdə vaxtı bitməsinə az qalmış məhsulları bir - birinə bağlayıb hədiyyəli, 1 + 1 və yaxud digər adlar altında kampaniyalar edirlər ki, bu da yolverilməzdir. Bunlar artıq vaxtı keçmiş məhsullardır və istifadəyə yararsız olur. Eyni zamanda da qiymətlərdə də endirimlər edirlər ki, bu da alıcıları aldatmaq üçündür, bəzən beş manatlıq məhsulu 4.99-a qoyurlar. Bu şəkildə də yenə həmin mallara da diqqət etmək lazımdır ki, onların da ya qabaşmasında problemlər olur və yaxud da ki, yenə də istifadə müddətinə az qalmış məhsullar olur”.

“Əgər biz sağlam alış-veriş etmək istəyiriksə, siyahımızı öncədən tutub bizə lazım olan məhsulları almalyıq, təzəliyinə diqqət etməliyik, uzun müddətli qabaşıdırılmış məhsullardan mümkün olduqca uzaq durmalıyıq. Meyvə - tərəvəzlərdən isə yaxşı olar ki, yerli meyvə-tərəvəzlər alağ. Adətən, marketlərdə xaricdən idxal olunan məhsullar daha çox yer alır. Buna görə də meyvə-tərəvəz alarkən də yerli məhsullara fikir verməliyik”.

“Bir də əsas məsələlərdən biri böyük marketlərdə çox vaxt belə olmur, amma kiçik, məhləarası marketlərdə ya yer az olur və yaxud da ki, malların saxlama prinsipi pozulur. Xüsusilə, yay aylarında soyuducuda müxtəlif məhsulları yan - yana saxlayırlar ki, bu da məhsulların tərkibinin dəyişməsinə və çarpaz çirklənməyə səbəb olur. Xüsusilə, öt məhsullarının yanında süd məhsullarının saxlanması və yaxud dondurmaların yanında digər məhsulların saxlanması da sağlamlıq üçün yolverilməzdir. Mütləq şəkildə məhsulları alarkən mağazanın sanitariya-gigiyena qaydalarına uyğun olub olmadığını və məhsulların düzgün şəkildə saxlanıldığını da diqqət olunması vacibdir”.

Ayşən Vəli

Laçın, Zəngilan və Füzuli hava limanları yüksək iqtisadi dividendlər gətirəcəkdir

“Laçın, Zəngilan və Füzuli hava limanlarının olduqca iqtisadi əhəmiyyəti vardır”. Bunu SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı-ekspert Aslan Əzimzadə deyib.

Iqtisadçı-ekspert bildirib ki, Azərbaycan Avropa ilə Asiyanın mərkəzində çox strateji bir regionda yerləşir: “Six kontekstdə yeni hava limanlarının inşa olunması və tikilməsi Azərbaycan üçün çox yüksək iqtisadi dividendlər gətirə bilər. Bu, iki istiqamətdə baş verə bilər. Bunların birincisi logistik istiqamətdir ki, burada Azərbaycan yeni tikilmiş Laçın, Zəngilan və Füzuli hava limanlarından yükdaşımaları həyata keçirəcəkdir. Asiyadan Avropaya, Avropadan-Asiyaya gedən yükdaşımaları həyata keçirilməsini biz görə bilərik. Digər bir məsələ isə təbii ki, turizm faktorudur. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Qarabağın çox yüksək turizm potensialı mövcuddur. Turizm potensialı kontekstində hava limanlarının inşa edilməsi turistlərin gələcək dövrlərdə yenidənqurma bərpa işləri bitdikdən sonra olduqca yüksək amildir. Turist axınlarının cəlb edilməsi üçün yüksək faktordur. Bütün bu məsələləri Laçın, Zəngilan və Füzuli hava limanlarının tikilməsi təbii ki, ölkəmizə yüksək iqtisadi dividendlər gətirəcəkdir”.

Qönçə Quliyeva

ABŞ Səfirliyi Əfqanıstanda xidmət etmiş Azərbaycan sülhməramılarına təşəkkür edib

ABŞ-in Azərbaycandakı Səfirliyi Kabil aeroportunda xidmət etmiş Azərbaycan sülhməramlı qüvvələrinə təşəkkür edib. “İki sahil” xəbər verir ki, bu barədə Səfirliyin “Facebook” hesabında bildirilib.

“Əfqanıstan hava limanında xidmət edən Azərbaycan sülhməramlılarına təşəkkür edirik! Azərbaycan sülhməramlılarına, ABŞ və NATO tərəfdaşlarına Kabil Hava Limanını təhlükəsizliyi təmin etməkdə kömək etdikləri üçün minnətdarlıq. Sülhməramlıların Azərbaycana salamat dönməklərinə çox sevindik!” - deyərək qeyd olunub.

“Reket jurnalistlər”ə qarşı xüsusi qaydalar işlənilib hazırlanmalıdır”

Jurnalistikadan istifadə edərək şantajla məşğul olan şəxslərə Azərbaycanda “reket jurnalistlər” deyirlər. Onlar, əsasən, kiçik tirajlı qəzetlərdə və məmurlarla biznesmenlər haqqında “ifşaedici” məqalələr dərc edən saytlarda işləyirlər.

Məsələ ilə bağlı Jurnalist Ekspert Mərkəzinin sədri Ceyhun Musaoğlu SİA-ya açıqlamasında öz münasibətini bu cür bildirib: “Reket əməli jurnalistlərin idarə edildikləri dırnaqarası KİV orqanındakı yazılardan bir cümləni oxumaq kifayətdir ki, onların hansı təfəkkürə malik olduğu anlaşılsın. Belə insanların nəzarətində olan saytları bloklamaq üçün xüsusi qaydalar işlənilib hazırlanmalıdır”.

Arzu Qurbanzadə

Ayşən

“Gəmi kapitanları mütləq gəmidə olmalı və...”

XƏBƏRDARLIQ EDİLDİ

“Sentyabrın 2-si axşam Xəzər dəniz akvatoriyasında şimal-qərb və şimal küləyinin 13-18 m/s, 3 sentyabr 20-23 m/s, sentyabrın 3-ü axşamdan 4-ü səhərdə 18-23 m/s aralıqda 25 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan “Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin mətbuat katibi Mehman Mehdiyev deyib.

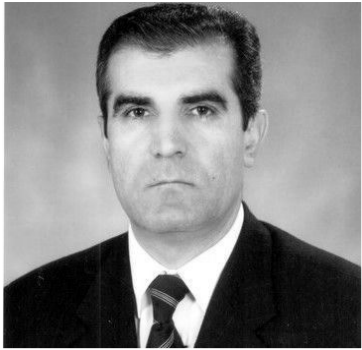

Onun sözlərinə görə, dalganın hündürlüyünün 2.0-3.0 m, sonrakı inkişafda 4.0-6.0 metr olaraq proqnozlaşdırılır: “Gözlənilən hava şəraiti ilə əlaqədar gəmilərdə qabaqalıcı təhlükəsizlik tədbirləri görülməli, gəmilərin qeyd edilən tarixdə təhlükəsiz sığınacaqlara getməsi təmin olunmalıdır. Həmçinin səfərə çıxacaq və dənizdə hərəkətdə olan gəmilər gözlənilən hava şəraitini nəzərə alaraq sığınacaqlara getmələrini qabaqcadan planlaşdırmalıdır. Külək gözlənilən tarixlərdə gəmi kapitanları mütləq gəmidə olmalı və gəmilərin təhlükəsiz dayanmalarını təmin etməlidirlər”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ordumuzun Ali Baş Komandanı İlham Əliyev cənablarının 44 günlük müharibənin zəfəri bitən və işğaldan azad edilən bölgələrə dərhal səfərləri hər bir azərbaycanlıya böyük qürur və fəxarət hissi yaşadır. Təbii ki, bu Qələbə zəfərdən sonra işğaldan azad olunan rayonlarına səfər Qalib Komandanının öz sevincini, görülcək işlərlə bağlı məlumatları xalqı ilə paylaşması məqsədi daşıyır. Ən əsası isə, işğalçı ölkə ilə bərabər, bütün dünya da şahidi oldu ki, torpaqların əsl sahibləri qayıdıb. Azərbaycan öz əbədi və əzəli torpaqlarını işğalçılardan azad etdi. Qalib ölkənin Müzəffər Komandanı qazanılmış Qələbəyə möhürünü vurmaq üçün həmin ərazilərə tarixi səfərlərini etməklə səfər tarixini yazır. Ən əsası isə bu səfərlər zamanı həmin ərazilərdə aparılan quruculuq işləri çərçivəsində inşa edilən yeni strateji obyekt və mü-

Qalib Liderin dediyi söz imzası qədər keçərlidir

əssisələrin təməlinin dövlətimizin başçısı tərəfindən qoyulması həm siyasi, həm iqtisadi, həm də mədəni cəhətdən müstəsna əhəmiyyət kəsb etməklə yanaşı, dünyaya bir mesajdır. Və bu səfərlərlə dövlət başçımız bildirir ki, Azərbaycan 28 ildən sonra Qarabağı işğaldan azad etdik, Qarabağa qayıtdıq, Qarabağa sahibləndik. Ali Baş Komandanımızın dediyi kimi: "Buraya bu torpaqların sahibləri kimi qayıtmışıq, azad edilmiş bütün torpaqlarda Azərbaycan bayrağı dalğalanır".

Hər səfər həm də dünyaya bir çağırışdır: Qarabağ Azərbaycandır!

Artıq 44 günlük qələbəmizdən keçən qısa bir zamanda - 7-8 ay müddətində işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda həyat canlanır, torpaqlarımız təmiz nəfəs alır, hər yerdə bərpa-quruculuq işləri aparılır. Çünki bu torpaqların yeri də göyü də bizimkidir, bizə məxsusdur. Çünki bu torpaqlara əsl sahibləri qayıdıb, hava limanı tikirək, asfalt yollar salırıq, dəmir yolu çəkirik. Çünki artıq bu torpaqlarımıza Böyük qayıdış başlayıb və bu torpaqları düşmən tapdığından azad edən Qalib Lider İlham Əliyev bu yerləri də cənnətə çevirəcək!

Elə bu günlərdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Şuşaya sayca beşinci səfərləri və Vaqif Poeziya Günlərinin açılışında iştirak etmələri Zəfər tariximizi növbəti mühüm hadisələrlə zənginləşdirdi. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizə, o cümlədən Qafqazın incisi, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşaya ilk səfərində qədim şəhərin əvvəlki simasına qaytarılacağını bildiren Prezident İlham Əliyev həmişə olduğu kimi yenə də hər vədəni konkret əməli ilə təsdiqləyir. Mədəniyyət paytaxtımızın dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilməsi qarşıya

mühüm vəzifə kimi qoyulub. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə yeni idarəçilik sisteminin yaradılmasının təsdiqi kimi Prezidentin xüsusi nümayəndəsinin ilk olaraq Şuşada fəaliyyətə başlaması, Ağdamdan sonra Şuşanın baş planının təqdim olunması, yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulması, Zəfər Yolunun çəkilişi, Azərbaycan şairi Molla Pənah Vaqifin muzey-məqbərə kompleksinin, bütünün, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışı və ev-muzeyində aparılacaq işlərlə tanışlıq, "Otel və Konfrans Mərkəzi"nin təməlinin qoyulması mədəniyyət paytaxtımızın bərpası və yenidən qurulması istiqamətində atılan addımların tərkib hissələridir. Belə ki, Qarabağın hava qapısı kimi dəyərləndirilən Füzuli Hava Limanında görülən işlər, Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə "Xaribülbül" musiqi festivalının ardınca Vaqif Poeziya Günlərinin ənənəsinin bərpası Ermənistan və ona havadarlıq edən dövlətlərə növbəti mesaj oldu.

Bu realiaqlar bir daha Vətən müharibəsi dövründə xarici mətbuata çoxsaylı müsahibələrində Müzəffər Ali Baş Komandanın "Şu-

şasız bizim işimiz yarımçıq olar" fikrinin məqsəd və məramına işıq salır. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, bərpasına 2021-ci il yanvarın 14-dən, ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin şanlı Zəfərimizdən sonra Şuşaya ilk səfərindən başlanan işlərin miqyasının böyüklüyü qürur doğurmaqla yanaşı, Böyük Qayıdışın tezliklə reallaşacağını təsdiqləyir.

"Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və biz yenidən nəfəs almağa başlamışıq"

"Ən önəmli tədbir dünən yeni yaşayış kompleksinin təməl daşının qoyulması idi. Bu yaşayış kompleksi Şuşanın baş planı əsasında inşa ediləcək. Şuşanın baş planı təsdiq edildi və çox müfəssəl, gözəl işlənmiş plandır. Birinci mərhələdə orada 25 yaşayış binasının inşası nəzərdə tutulur - üç, dörd və beş mərtəbəli yaşayış binaları ki, vətəndaşlar artıq Şuşaya qayıtmağa başlasınlar". Bunu Prezident İlham Əliyev Şuşada Vaqif Poeziya Günlərinin açılış mərasimindəki çıxışında bildi-

rib. Dövlətimizin başçısı onu da bildirib ki, bu kompleks tədbirlər onu göstərir ki, Şuşanın dirçəldilməsi sürətlə gedir və şuşalılar Şuşaya qayıdılar: "Həm qrup-qrup öz doğma şəhərinə gəlib ziyarət edirlər, eyni zamanda, burada artıq açılmış obyektlərdə şuşalılar işlə təmin edilir. Beləliklə, biz Şuşanı yenidən dirçəldəcəyik".

Prezident çıxışında təxminən 40 il bundan əvvəl baş verənləri xatırladı. "Bax, bu yerdə atam durmuşdu, mən isə o tərəfdə durmuşdum. Şaxtalı-qarlı havada Vaqifin məqbərəsinin açılışı idi. Ondan sonra 1982-ci il iyulun 29-da atəmlə bərabər ikinci dəfə Şuşaya gəlmişdim. O vaxt Vaqif Poeziya Günləri keçirilirdi. Bu gün isə ikinci dəfə Vaqifin məqbərəsinin açılışını biz qeyd edirik. Vaqif Poeziya Günləri keçirilərkən atamın 59 yaşı var idi. Bu gün mənim 59 yaşı var. Bəziləri hesab edə bilər ki, bu, təsadüfdür. Ancaq mən hesab edə bilmirəm ki, burada böyük rəmzi mənə var, tarix təkrarlanır. Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və biz yenidən nəfəs almağa başlamışıq".

Bir sözlə, Prezident İlham Əliyevin hər bir səfəri və həyata keçirdiyi uzaqgörən siyasət, çoxlarının xəyal etmədiklərini belə gerçəkliyə çevirir. Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qalıb. Dövlət başçımızın Qarabağ xanının vəzir Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin önündə Vaqif Poeziya Günlərinin açılış mərasimində çıxışı ermənilərə bir daha tutarlı və zərərverici mesajı oldu: "Noyabrın 8-də Azərbaycan xalqına Şuşa müjdəsini verərkən demişdim ki, Şuşa artıq azaddır, bu, həqiqətdir. Biz azad Şuşada yığışıyıq. Demişdim ki, biz Şuşaya qayıtmışıq. Bu da həqiqətdir. Festivallar, poeziya günləri, mədəni tədbirlər və bir çox başqa tədbirlər artıq keçirilir və keçiriləcəkdir. Demişdim ki, Şuşanı biz dirçəldəcəyik. Bu da baş verir, biz Şuşanı dirçəldirik. Yaşasın Şuşa! Yaşasın Qarabağ! Yaşasın Azərbaycan!".

MUXTAR NAĞİYEV,
YAP Səbail rayon
təşkilatının sədrinin müavini

"YAŞAT" Fondunun 8110 Çağrı Mərkəzinə 55 mindən çox müraciət daxil olub. Fondan verilən məlumata görə, bu günə qədər Çağrı Mərkəzinə 55 mindən çox vətəndaş zəngi daxil olub, şəhidlərimizin ailə üzvlərinin və yaralıların ümumilikdə 8 mindən çox müraciəti qeydiyyatdan alınaraq aidiyyəti üzrə yönləndirilib.

Bunların 2300-ə yaxını şəhidlərimizin ailə üzvlərinin, 6000-dən çoxu isə yaralıların müraciətləridir.

Xatırladaq ki, 8110 Çağrı Mərkəzinə zənglər tam ödənişsizdir. "YAŞAT" Fondu Azərbaycan Respubli-

"Yaşat" Fonduna nə qədər müraciət olub?

kası Prezidentinin 8 dekabr 2020-ci il tarixli 1203 nömrəli Fərmanına əsasən yaradılmışdır. Fond Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün müdafiəsi ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən olunmuş hərbi qulluqçula-

rın və şəhid olmuş şəxslərin ailələrinin üzvlərinin sosial müdafiəsi sahəsində dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərə əlavə dəstək verilməsi üçün şəffaf, effektiv və əlçatan platformanın formalaşdırılması

məqsədilə yaradılıb.

Qeyd edək ki, "YAŞAT" Fondunun yashat.gov.az portalı 8 yanvar 2021-ci il tarixindən istifadəyə verilib. Həmin tarixdə, həmçinin Fondun 8110 Çağrı Mərkəzi fəaliyyətə başlayıb.

Əks-göstəriş sertifikatı necə alınır? - Qaydalar AÇIQLANDI

Səhiyyə Nazirliyi vaksinasiya olunmayan şəxslərin əks göstəriş sertifikatı alması prosesində qaydaları açıqlayıb. Nazirlikdən SİA-ya verilən məlumata görə, əks göstəriş sertifikatı üçün vətəndaş qeydiyyatda olduğu ərazi poliklinikasına müraciət etməlidir: "Poliklinika həmin müraciət edən şəxsdən vaksinin əks göstəriş olması üçün əsas tələb edir. Vətəndaş da bunun üçün poliklinikaya lazım olan epiqriz və ya digər sənədləri təqdim edir. Şəxsin sənədləri poliklinika tərəfindən toplanaraq xüsusi komissiyaya göndərilir. Həmin komissiya sənədləri və xəstəlik növünü araşdırdan sonra qərar verir və həmin qərar vətəndaşa göndərir".

Məlumatda bildirilir ki, komissiyadan müsbət cavab alan vətəndaş (<https://kabinet.its.gov.az/>) saytında təklif olunan 4 üsuldan biri vasitəsi ilə qeydiyyatdan keçməlidirlər: "Qeydiyyatdan keçdikdən sonra İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi pəncərəsi seçilməlidir. Daha sonra vətəndaşlar sağ tərəfdə yerləşən digər xidmətlər pəncərəsinə daxil olaraq "Əks göstəriş sertifikatı" bölməsini seçərək, qeyd olunan sertifikatı telefonla elektron formada yükləyər, eyni zamanda "Screenshot" edib fotosunu telefonun yaddaşında saxlaya bilərlər".

Erməni KİV: Rusiyadan növbəti Qarabağ xəyanəti

Ermenistana Rusiya da daxil dünyanın xristian kəsimindən edilən yardımlar bu ölkəni o qədər arxayın salıb ki, erməni rəhbərləri bu dəstəyin nə vaxtsa sona çatma biləcəyini ağıllarına belə gətirməyiblər. Əslində başqalarından hər cür dəstək alan ermənilərin sonda heç bir iş görmədikləri, yalnız milyonların öz şəxsi mənafehləri üçün xərclədikləri üzə çıxır. Hər il, dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən "Qarabağ" marafonundan toplanan milyonlar ya Koçaryanın, ya Sarkisyanın, ya da Bako Saakyanın cibinə gedib. Gözünü ianələrə dikən sadə ermənilər isə növbəti ildə toplanacaq milyonlardan onlara da çatacaq, ümidi ilə gözləyiblər və yaşayıblar.

Ermənistanın bir dövlət kimi mövcudluğunda Rusiyanın böyük, həm də çox böyük rolu olub və var desək, yəqin ki, kimsə buna şübhə etməz. Çar Rusiyası gələcəkdə qurulacaq və "Ermənistan" adlanacaq dövlətin ərazisində erməni çoxluğu yaratmaq üçün İran, Suriya, Livan, Türkiyə və Rusiyadan minlərlə ailəni Azərbaycanın ən gözəl, münbit və səfəli yerlərində məskunlaşdırıblar. Tarixi saxtalaşdırmaqdan belə çəkinməyiblər, saxta xəritələr cızılıblar, saxta tarixlər yazılıblar, saxta millət formalaşdırılıblar. Hamısını da Azərbaycan ərazilərində, Azərbaycan xalqının qanı, canı, məhrumiyyətləri hesabına. Amma ermənilərin yaxın-uzaq havadarları bununla da kifayətlənməyib SSRİ-nin dağılmasından sonra son həmləyə əl ataraq Azərbaycanın daha böyük ərazilərini ələ keçirməyə çalışdılar. 30 il işğal etdikləri torpaqları hüquqi cəhətdən özəlləşdirə bilmədilər. Nəticədə torpaqların əsl sahibi düşmənin başını əzərək onu lazımi yerə qədər qovdu...

44 günlük Vətən müharibəsi təkcə Ermənistan adlı dövlətin məğlubiyyətini gətirmədi, erməni separatizminin kökünü kəsdi, son qalasını dağıtdı, uydurma erməni mifini alt-üst etdi. Düz 30 il bundan əvvəl erməni millətçilərinin qızışdırdığı separatçılar xarici havadarlarının, o cümlədən Sovet-rus ordusunun aktiv hərbi əməliyyatları, hərbi dəstəyi nəticəsində Azərbaycanın dilbər guşəsi olan, heç vaxt Ermənistan adlı dövlətinin tərkibində, idarəçiliyində olmayan Dağlıq Qarabağ və ətraf 7 rayon işğal etdilər. Ermənistan və ona dəstək olan dövlətlər Azərbaycanda baş verən daxili çəkişmələrdən istifadə edərək qondarma "respublika" elan etdilər. 2 sentyabr tarixinə təsadüf edən bu hadisə nəticəsində bir mil-

yonə yaxın Azərbaycan vətəndaşı öz doğma yurd-yuvasından məhrum edildi. Evlər yağmalandı, dağıldı, milli-mədəniyyət abidələri talan edildi.

30 il ərzində dünyanın heç bir ölkəsi, hətta Ermənistan "Dağlıq Qarabağ Respublikası" adlı qondarma qurumun müstəqilliyini tanımadı. Azərbaycan diplomatiyası hər yerdə Ermənistanın yolunu kəsdi, beynəlxalq təşkilatlarda Dağlıq Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu tutarlı faktlarla, sənədlərlə sübut etdi.

44 günlük müharibəni sona gətirən Noyabr bəyannaməsindən sonra Prezident İlham Əliyev Azərbaycan televiziyasına verdiyi müsahibəsində deyirdi: "Azərbaycan ərazisində Dağlıq Qarabağ adlı ərazi vahidi yoxdur. Münaqişə öz həllini tapıb və hesab edirəm ki, bu məsələyə qayıtmaq əbəsdir. Hər halda müharibədən sonra keçən dövr ərzində bunu göstərdik. Birincisi, əgər kimsə hesab edir ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi həll olunmayıb, bu, onun öz problemi. İkincisi, bu, çox təhlükəli yanaşmadır. Əgər bu münaqişə həll olunmayıbsa, onda bu münaqişənin həlli necə olmalıdır? O deməkdir ki, noyabrın 10-da imzalanmış Bəyənət qüvvəsini itirib? Yəni,

tirajlamaqdadır.

Ermənilər səlahiyyət müddəti bitməkdə olan, senatorluğa hazırlaşan Sergey Lavrov barəsində yazır: "Lavrov ermənilər üçün heç də müsbət cəhətdən xatırlanacaq birisi deyil. Çünki o, daim Ermənistanı təzyiq göstərərək, Bəli, Lavrov Ermənistanı Azərbaycan tərəfdən mütəmadi olaraq ittiham edib. Nə qədər təəccüblü səsənsə də, həqiqətən də Ermənistan da özünə pis ad qoyan adamdır. Hamımız xatırlayırıq, onun Serj Sarkisyanın hakimiyyəti illərindəki səssiz bəyanatlarını, Edvard Nalbandyana verdiyi sifarişdən sonra Sürixdə imzalanan utancverici erməni-türk protokolları".

Erməni mətbuatı yazır: "Azərbaycanın Qarabağda keçirdiyi hərbi əməliyyatlar zamanı Lavrovun tamamilə yersiz çıxışlarını, özünün və Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin utancverici addımlarını sükutla xatırlayırıq. Həmin müharibədə minlərlə erməni öldü və özünü rəsmi olaraq strateji müttəfiqimiz adlandıran Rusiya bu müharibəni dayandırmadı. Ancaq hər kəsə əzmkarlığını göstərmək vacib olduğu halda Rusiyanın necə hərəkət edə biləcəyini gördük. 2008-ci ilin avqustunda Gürcüstanda belə oldu. Krımın ilhaqı zaman da belə oldu. Aydın ki, Kreml bu addımların nəticələrini başa düşsə də, bu, onları dayandırmadı. Lakin tarixi müttəfiqləri olan erməni xalqının müdafiəsi məsələsi olanda Kreml acınacaqlı ifadələrin arxasında gizlənmək qərarına gəldi. Birdən "Azərbaycanın ərazi bütövlüyü"nü xatırladılar. Amma, Gürcüstan və Ukraynanın ərazi bütövlüyü haqqında bir kəlmə də danışmadılar. Həm Gürcüstanla müharibə, həm də Kri-

min ilhaqı zamanı Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov idi. Lavrovun bəzən müdafiə naziri vəzifəsini icra etməsi də əbəş yerə deyildi".

Moskvada keçirilən görüş barədə yazan erməni KİV-i bildirir: "Bütün bunları xatırlayırıq və sadalayırıq. Çünki yenə də Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyi rəhbərinin şəxsinde açıq bir xəyanət faktını gördük. Bu, Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın Moskvaya səfəri zamanı baş verdi. Bəli, Lavrov bir sıra bəyanatlar verdi. Onun sözlərinə görə, Rusiya Azərbaycan tərəfini bütün erməni hərbi əsirləri heç bir şərt olmadan azad etməyə çağırır. "Biz bu siqnalı (hər kəsi hər kəsə dəyişmək) azərbaycanlı həmkarlarımıza göndəririk, hər kəsi heç bir şərt olmadan azad etməyə çağırırıq" dedi Lavrov. Amma məsələ ondadır ki, Bakı onun açıqlamasına məhəl qoymur. Dəfələrlə bu məsələnin onlar üçün bağlı olduğunu bildiriblər. Bu baxımdan Rusiya növbəti bəyanatlar istisna olmaqla, heç nə etmir".

Ermənilər Lavrovun onları daim təzyiq altında saxladığından gileylənirlər: "Lavrov ölkəmizə təzyiq edir və bunu daha uğurla edir. Deyir ki, uzunmüddətli həll yalnız sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası ilə mümkündür. Rusiya Prezidentinin bununla bağlı təşəbbüsü hamıya məlumdur. Rusiyanın XİN rəhbəri deyir ki, biz bu prosesə hər cür kömək etməyə hazır olduğumuzu təsdiqlədik. Gördüyünüz kimi, Azərbaycan qoşunlarının Ermənistan ərazilərindən çıxarılması ilə bağlı heç bir tələb səsləndirmədi. Ümumiyyətlə, özünü sadə bir şeyi başa düşməmiş kimi göstərdi - rəsmi Bakı bəzi sovet xəritələrinə əsasən Ermənistan-Azərbaycan sərhədlərinin delimitasiyası və demarkasiyasını həyata keçirəcək, əslində ərazilərimizi zəbt etmək və erməni əhalisini buradan qovmaq siyasətini həyata keçirəcək".

Separatçıların tör-töküntüləri Xankəndi və ətraf yaşayış məntəqələrində "müstəqillik"lərinin növbəti ildönümünü qeyd etməyə hazırlanırlar. Rusiyadan gileylənən bu kütlə yenə Rusiya sülhməramlılarının mövcudluğundan cürətləniblər. Maraqlıdır, bir tərəfdən onları ölməyə qoymayan rüslardan gileylənir, digər tərəfdən onların çetiri altında müstəqillik havasına oynamaq istəyirlər. Amma nə vaxta qədər?

V.VƏLİYEV

Qarabağda tikilən hava limanları Azərbaycanla nə verəcək?

44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi qələbədən sonra Azərbaycan sürətli şəkildə Qarabağın yenidən bərpası prosesinə başladı. Aparılan sürətli işlər arasında isə hava limanlarının tikintisi ön planda duran məsələlərdəndir.

İlk olaraq limanın uçuş-enmə zolağının uzunluğu üç kilometr, eni 60 metr və peronun sahəsi 60 min kv.m-ə qədər olan Füzuli beynəlxalq hava limanı inşa olunmağa başlandı. Bu hava limanından 5 sentyabr tarixində ilk reysin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulur.

Digər hava limanı isə Zəngilanda tikintisi aparılır. Bu hava limanının uçuş-enmə zolağı üç kilometrə bərabər olacaq və hava limanı bütün növ təyyarələri, o cümlədən ağır yük təyyarələrini qəbul edə biləcək. Hava limanının 2022-ci ilə qədər istifadəyə verilməsi planlaşdırılır.

Üçüncü hava limanının tikintisi isə Laçında aparılır. Bu hava limanının yerləşmə yeri isə öz unikalılığı ilə fərqlənir. Beləki bu hava limanı Laçın şəhərinə 30 km, Kəlbəcər şəhərinə 60 km, Şuşaya isə 70 km məsafədə yerləşir. Bu hava limanının da uçuş-enmə zolağı standartlara uyğun olaraq üç kilometrdir. Laçın beynəlxalq hava limanına da bütün növ təyyarələr, o cümlədən ən ağır yük təyyarələri də bu hava limanlarına enə biləcək. Bu hava limanı yerli şirkət tərəfindən inşa olunacaq.

Bəs bu hava limanları Azərbaycanla və ümumilikdə bölgəyə nə verəcək?

Hava limanlarının hərbi əhəmiyyəti

Hərbi əhəmiyyəti baxımından Laçında tikiləcək hava limanını xüsusi

qeyd etmək lazımdır. 10 noyabr bəyannatından sonra da daimi təxribatlarını davam etdirən Ermənistanla sərhəd olan Kəlbəcər və Laçına yaxın ərazidə hava limanının olması vacibdir. Əgər gələcəkdə Ermənistan tərəfi hər hansı təxribatlara əl atma ehtimalı nəzərə alınarsa bu bölgənin nəqliyyat strukturunun bərpası zəruridir.

II Qarabağ müharibəsi müharibə tarixində yeni texnologiyaların tətbiq olunması ilə də düşdü. Bu baxımdan PUA-ları xüsusi qeyd etmək lazımdır. Artıq müasir müharibələr insan qüvvəsindən əlavə PUA-lar və dronlarla aparılır. Azərbaycanın Vətən müharibəsində effektiv istifadə etdiyi "Bayraktar TB-2" uçuş aparatının effektiv idarə məsafəsi 150 km-dir. Laçında və Zəngilanda hava limanının olması da PUA-ların effektiv uçuş məsafəsini daha da genişləndirir. Bu hava limanlarının hərbi obyekt kimi hərbi əhəmiyyətinin bir hissəsidir.

Qarabağın hava limanları yükdaşımalarına necə təsir edəcək?

Qarabağda tikilməkdə olan beynəlxalq hava limanları yükdaşımalar, xüsusən də beynəlxalq yükdaşımalar üçün vacib əhəmiyyət kəsb edir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizin sənaye potensialını nəzərə alsaq, hava limanları həmin ərazilərdə istehsal olunacaq sənaye məhsullarının dünya bazarına sürətli şəkildə çıxarılması üçün də böyük önəm daşıyır. Bu da öz növbəsində bütövlükdə regionun ixrac imkanlarının genişləndirilməsinə gətirib çıxaracaq.

Zəngilan Hava Limanı Zəngəzur dəhlizi ilə əlaqələndiriciyi nəzərə alsaq bu istiqamətdə yükdaşımalarına ciddi şərait yaranmış olacaq. İlk olaraq Azərbaycanın Naxçıvan istiqamətində yükdaşıma xərcləri azalacaq, vaxt itkisi isə aradan qalxacaq. Artıq üçüncü ölkə ərazisindən istifadə etməyə ehtiyac qalmayacaq.

Naxçıvanla bərabər Türkiyəyə də yükdaşımaları asanlaşmış olacaq. Müqayisə üçün deyək ki, ötən il Türkiyə ilə idxal və ixrac olunan malların ümumi dəyəri 5 milyard dollardan çox olub. Zəngəzur dəhlizinin də Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinə inteqrasiya olunacağını nəzərə alsaq, bu rəqəmin daha da artacağı labüddür.

Hava limanlarının bölgə turizminə faydaları

İstər ölkə ictimaiyyətində, istərsə də xaricilər arasında Qarabağa ciddi maraq mövcuddur. Qarabağın gözəl təbiəti, tarixi memarlığı, qədimliyi fonunda Azərbaycanın orada keçirdiyi uğurlu hərbi əməliyyatlar regiona başqa bir xüsusi cazibə qatır. Təbii ki, ilk növbədə əsas məsələ insanların təhlükəsizliyinin təmin olunmasıdır, ona görə də ərazilər tam minalardan təmizlənməlidir.

Ekspertlər də öz növbəsində azad olunmuş ərazilərin turizm potensialını yüksək qiymətləndirir. Bu hava limanları bu turizm potensialından effektiv istifadə etməyə tam imkan verəcək. Əhəmiyyəti baxımından Laçın beynəlxalq hava limanını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Belə ki, bu hava limanının həm, Laçın, həm Kəlbəcər və eyni zamanda Şuşaya yaxın olması turistlərin təyyarə ilə Şuşaya gedə bilməsinə imkan yaradacaq.

Yeni Şuşaya gəlmək istəyən xarici turist və ya elə Bakıda yaşayan vətəndaş Şuşaya getmək üçün uzun məsafə qət etməsinə ehtiyac qalmayacaq. Həmin şəxs xarici ölkədən elə birbaşa Laçın beynəlxalq hava limanına gedə biləcək. Bölgənin reyliyini nəzərə alsaq, hava nəqliyyatının mövcud olması olduqca əhəmiyyətlidir.

Asif Mehman
Trend informasiya Agentliyi Azərbaycan xidmətinin müdiri

Qarabağın tacı - Şuşanın hər bir daşı tarixdir

Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilmiş Şuşada bütün işlər planlı şəkildə həyata keçirilir. Əsas diqqət göstərilən məsələlərdən biri tarixi abidələrimizin bərpa olunmasıdır. Şuşaya tam mənada zəngin həyatı qaytarmaq üçün bütün zəruri addımlar atılır. Ermənilər tərəfindən gülləbaran edilmiş dahi şəxsiyyətlərimizin - Nətinin, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün büstləri gətirildi və mərkəzi meydanı qoyuldu. Vəqifin məqbərəsi, Vəqifin büstü yenidən açıldı, Üzeyir Hacıbəylinin abidəsi yenidən qoyuldu. Üzeyir Hacıbəylinin dağıdılmış evinin bərpası ilə bağlı göstəriş verildi. "Qarabağ" hoteli əsaslı təmirdən sonra öz qapılarını yenidən qonaqların üzünə açdı.

2021-ci il 30 avqust tarixində Şuşada böyük Azərbaycan şairi, dövlət xadimi, Qarabağ xanının vəzir Molla Pənah Vəqifin məqbərəsinin önündə Vəqif Poeziya Günlərinin açılışı keçirildi. Bu tədbir ölkənin həyatında əlamətdar hadisə kimi qeyd olunur. Erməni vandalizminin nəticəsində dağıdılmış məqbərənin bərpasını Heydər Əliyev Fondu öz üzərinə götürdü. Vəqif Poeziya Günləri də, "Xarıbülbül" festivalı da

bərpa edildi.

Şuşa işğala məruz qaldan sonra bütün tarixi abidələr, mədəni abidələr, o cümlədən Vəqifin məqbərəsi vandallar tərəfindən dağıdılmışdır. Şuşa Azərbaycan mədəniyyətinin ocağıdır. Şuşanın Azərbaycan tarixində çox böyük rəmzi mənası var. Şuşa Qarabağın tacıdır. Şuşanın işğalından sonra digər rayonlar, digər şəhərlər işğala məruz qaldı.

Molla Pənah Vəqifin məqbərəsinin Şuşada ucaldılması qərarını Ulu Öndər Heydər Əliyev vermişdir. Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə 1982-ci il yanvarın 14-də Şuşada qarlı, şaxtalı havada bu məqbərənin açılışı olmuşdur. Molla Pənah Vəqif təkcə şair yox, eyni zamanda, Qarabağ xanının vəzir idi. Sovet dövründə sovet ideologiyası, sovet hökumətinin tarixlə bağlı yanaşması belə idi ki, xanlıqlar tarixin qara ləkəsi kimi qələmə verilirdi. Bütün bunlara baxmayaraq,

Ulu Öndərin iradəsi və qətiyyəti nəticəsində bu məqbərə ucaldılmışdır və bir daha Şuşanın Azərbaycan şəhəri kimi təsdiqi öz yerini tapmışdır.

Gələcək il biz Şuşanın 270-ci ildönümünü təntənəli şəkildə qeyd edəcəyik. Hətta dağılmış vəziyyətdə, hətta işğal dövründə vandalizmə məruz qalmış şəkildə Şuşa öz ruhunu, öz qamətini saxlaya bildi, əyilmədi, sınımadı, bizi gözələdi. Şuşa nəinki Azərbaycanın, bölgənin, bəlkə də dünyanın mədəniyyət paytaxtlarından birinə çevriləcəkdir. Şuşada çox zəngin mədəni həyat olmalıdır. Şuşada yaşayacaq soydaşlarımız da, bütün işlər görüldəndən sonra oraya qayıtmalıdır. Şuşanın hər bir məhəlləsi, hər bir daşı tarixdir.

Baş Prokurorluq bəzi KİV-ə və sosial şəbəkə istifadəçilərinə müraciət edib

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu bəzi kütləvi informasiya vasitələrinə və sosial şəbəkə istifadəçilərinə müraciət edib.

Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, avqustun 30-da paytaxtın Səbail rayonu ərazisində yaşayan Aytən Niftəliyeva və azyaşlı övladı Tahirə Niftəliyevanın yaşadığı evin pəncərəsindən yıxılaraq müalicə olunduqları xəstəxanada vəfat etmələri faktı ilə bağlı Səbail Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 125-ci (özünü öldürmə həddinə çatdırma) maddəsi ilə cinayət işi başlanmaqla istintaq aparılır.

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu kütləvi informasiya vasitələrinə və sosial şəbəkə istifadəçilərinə müraciət edərək həssas mövzu ilə bağlı etik və qanunvericilik normalarına riayət etməklə Baş Prokurorluğun mətbuat xidməti ilə dəqiqləşdirmə aparmadan hər hansı məlumatın yayılması hallarına yol verilməməsinə tövsiyə edir.

“Ermənilər Xankəndidə yarıac, susuz vəziyyətdə yaşayırlar”

“44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Ermənistan ağır məğlubiyyətə uğrayaraq Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən qovularaq çıxarıldı. Hərb meydanında uzanan ermənilər xisletlərinə uyğun olaraq 10 noyabr Aktının tələblərinə zidd olaraq müxtəlif təxribat xarakterli hərəkətlərə yol verməkdədirlər. Təbii ki, bu təxribatlara yenə də havadarlarına arxalanaq əl atırlar”. Bunu SİA-ya açıqlamasında Qaçqınların və Məcburi köçkünlərin işi üzrə Dövlət Komitəsi yanında ictimai Şüaranın sədri Anar Xəlilov deyib.

Onun sözlərinə görə, bu təxribatlar həm də sınımış erməni cəmiyyətinə sanki təsəlli vermək xarakteri daşıyır: “Son günlərdə Qarabağda rus sülhməramlılarının himayəsində qalan bir ovuc tör-töküntü guya müstəqilliklərinin ildönümü keçirmək həvəsinə düşüb. Müxtəlif tədbirlər keçirməklə məşğuldurlar. Bu, tam bir ağılsız, həyasızcasına həyata keçirilən bir təxribat əməlidir. Vətən müharibəsində başlarına dəyən dəmir yumruq bunları əməlli gic vəziyyətinə salıb. Bütün bunlar bizi təxribata çəkmək və rus sülhməramlıları ilə konflikt yaratmaq niyyəti güdür. Bunlar bir vaxt bizi bu cür təxribata çəkmək istədilər. Şuşanı paytaxt elan edərək orda parlament binası tikməyə başlayaraq, qondarma bir iclas da keçirdilər. O zaman da ictimaiyyət buna qarşı hansısa addımlar atılmasını istəyirdi. Lakin müdrik və uzaqqören siyasi lider İlham Əliyev səbir nümayiş etdirərək vaxtı çatanda öz sözünü dedi. Vətən müharibəsi zamanı iclas keçirilən həmin bina məhv edildi və tikilən parlament binası bu gün sökülərək Cənab Prezident tərəfindən yeni otelin təməli qoyuldu. Bundan gözəl cavab nə ola bilərdi”.

A.Xəlilov onu da bildirdi ki, bu gün də orda qalan o tör-töküntü bu təxribatla bizim hislərimizlə oynamağa çalışırlar ki, biz nə isə addım ataq və bunlar tez şivən qoparıb dünyanı bizə qarşı qoysunlar: “Cənubi Osetiya variantı kimi bir arzu keçir bunların üreyindən. Bunlar qanmırlar ki, Azərbaycanı çox dahi bir Prezident idarə edir. Heç bunlar bizim torpaqları işğal edib orda qondarma bir qurum yaradanda bunları dünya tanımadı. Çünki o arzularını Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Lissabonda gözlərində qoydu. Dünya dövlətləri

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bir daha tanıdı. İndi isə bunlar acı məğlubiyyətə uğrayıb. Dünya artıq bunu qəbul edib. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü siyasi dildə tam təmin olunub. Rusiya bunların tör-töküntülərinə, sadəcə, himayə durub. Rusiya prezidenti Qarabağın Azərbaycan ərazi olduğunu bir daha açıq şəkildə bəyan edib. Rus sülhməramlıları Azərbaycanın icazəsi ilə ordadır. Rus sülhməramlılarının yanında bizim ordu əsgərlərimiz və polis əməkdaşlarımız birgə xidmət aparır. Bunu mən canlı görmüşəm. Bütün istiqamətlərdə Azərbaycan vəziyyəti tam nəzarət edir. Özü də ağıllı və planlı şəkildə. İşğaldan azad olunan ərazilərdə geniş quruculuq işləri aparılır. Təhlükəsizlik tədbirləri görülür. Sərhədlərimiz bərpa olunur ki, bu, çox vacib bir amildir. Heç bu yazıqların sərhədlərini qorumağa da əsgəri yoxdur. Onu da qorumağa rusları dəvət ediblər. Dağlıq Qarabağda qalan ermənilərin isə bir yolu qalıb, ya Azərbaycan qanunlarına tabe olmaq, ya da köçüb getmək. Zaman da bunların əleyhinə işləyir, çünki bu gün hələ ki, Rusiya bunlara yardım edir. Ancaq Rusiya iqtisadiyyatı da sanksiyaların təzyiqi altında uzun müddət bunları saxlamaq iqtidarında deyil. Özləri bunu başa düşür. Məhz buna görə də təxribatlara əl atırlar. Bunların bu hərəkətləri suda batan adamın saman çöpündən yapışmasını xatırladır. Bəli, prezidentim bunların bu təxribatının cavabını Vətən müharibəsi Zəfərində vermişdi: “Qondarma qurum yoxdur, o, cəhənnəmə getdi”. Vəssalam indi də nə edirlər etsinlər, biz səbirlə zamanına qədər öz quruculuq və torpaqlarımıza qayıdış planlarımızı həyata keçiririk. Artıq yavaş-yavaş Qarabağdakı tör-töküntülər bizim əsgərlərimizə yaxınlaşaraq rəsmilərimizlə görüşmək istəklərini bildirirlər. Yaxın gələcəkdə bu halların kütləvililiyini biz müşahidə edəcəyik. Bu gün Xankəndidə yarı ac, susuz vəziyyətdə rus “tuşonkasından” yeyib nə isə bir tədbir keçirmək istəkləri boş bir hərəkətdir. Hesab edirəm ki, biz səbirlə onların bu təxribatlarına bir o qədər də əhəmiyyət verməməliyik. Cənab Prezident özü demişkən: “Mən hər bir məsələni özüm bilirəm” fikri bizə səbirli olmağı tövsiyə edir. Şuşanı azad edən Komandan Xankəndi tör-töküntülərini də tabe etdirəcək”.

Gülyana

“Erməni tərəfi sözün arxasındakı gücü görməlidir”

“Cənab Prezidentin Şuşa və işğaldan azad olunmuş digər ərazilərə səfəri çıxış nitqində verdiyi mesajlar erməni tərəfi üçün ciddi siqnaldır və bu siqnallar tez-tez verilir. Təbii ki, bu cür siqnalların verilməsinin əhəmiyyəti danılmazdır. Bununla bərabər görünür ermənilərin başlarına yumruq dəyməyə ağıllanmaq istəmirlər”. Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin üzvü Razi Nurullayev deyib.

Deputatın sözlərinə görə, yenə də revanşit hisslərlə silaha əl atanlar var: “Sülhməramlıların müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazisində yaşayan ermənilər səngərlər qazır, özlərinə müxtəlif bayramlar təşkil edirlər. Bütün bunların fonunda Azərbaycan tərəfi də onlara lazımı mesajları göndərir. Amma onlar rus sülhməramlılarının arxasında gizlənib bu şəkildə özbaşınalıqlara yol verə bilirlər. Biz öz növbəmizdə onlara mesajlar göndəririk, lakin bir dəfə onlara əməli cəza tədbirləri də görmək lazım gələcək. Bunun üçün Laçın dəhlizini Azərbaycan ən azı 5-10 gün bağlamalıdır”.

R.Nurullayev vurğulayıb ki, Laçın dəhlizindən istifadə edib Azərbaycanın ərazisinə qanunsuz şəkildə silah daşıyan erməni, digər ölkələrin maşınları həbs edilməlidir: “Həmin maşınların silah daşdığına əminlik varsa, PUA-larla da zərbə endirmək olar. Ermənistandan nümayəndə heyəti də Xankəndinə gəlib və heyətin tərkibində həm də onların deputatları var. Laçın dəhlizindən istifadə edərək Xankəndidən geri qayıdarkən onları həbs etməyə çalışmaq lazımdır. Bu cür təziqləri görüb burunları əzilməyə, sözün arxasında gücün olduğunu görməsələr, onların özlərinə gəlməsi mümkün deyil. Bu, həm də Rusiya sülhməramlıları üçün ciddi bir siqnal ola bilər ki, Azərbaycan deyir və edir”.

Aysel Məmmədova

Şadlıq saraylarında qiymətlər bahalaşıb

Şadlıq saraylarının fəaliyyətinə bu ilin iyun ayından etibarən icazə verildikdən sonra pandemiya dövrü əvvəlki dövrə müqayisədə qiymətlər 18-20 faiz bahalaşıb. İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin (CESD) verilən məlumata görə, monitorinqlər nəticəsində şadlıq saraylarında eyni menyunun pandemiya dövrü əvvəlki və indiki qiymətlərini müqayisə etdikdə qeyd olunan artım müşahidə edilir.

Bəzi şadlıq sarayları isə menyudakı qiymətləri eyni saxlayıblar, ancaq menyuya daxil olan yeməklərin sayını azaldıblar. Bu isə əslində gizli qiymət artımıdır. Bundan əlavə şadlıq saraylarında qiymətlər yüksək olmaqla yanaşı, əksər obyektlərdə ərzaq məhsulları üzrə keyfiyyətin də aşağı olması müşahidə olunmaqdadır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda çəkilən yolların xəritəsi açıqlandı

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda çəkilən avtomobil yollarının xəritəsini açıqlayıb. Agentlikdən SİA-ya verilən məlumata görə, hazırda 101 kilometrlik Zəfər yolunun tikintisi ilə yanaşı 81,6 Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa, 80,7 kilometrlik Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu, 72,3 kilometrlik Kəlbəcər-Laçın, 123,8 kilometrlik Əhmədbəyli-Horadiz-Mincivan-Ağbənd yollarının tikintisi davam etdirilir. Həmçinin 22 kilometrlik Talış-Tapaqarayıvunlu-Qasaltı, 83 kilometrlik Xudafərin-Qubadlı-Laçın, 43 kilometrlik Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut, 13 kilometrlik Füzuli-Hadrut və 45 kilometrlik Bərdə-Ağdam avtomobil yolları tikilməkdədir.

Prezident İlham Əliyev çıxışlarında dəfələrlə radikalların əsl simasını xalqımıza açıb göstərib. Ağır döyüşlər zamanı susan, müharibədən sonra Azərbaycanın igid əsgər və zabitlərinin canı, şəhidliyi hesabına əldə edilən uğurları, qələbəni aşağılamağa çalışan bu antimillilərin qüvvələr Ermənistanın məğlubiyyətini həzm edə bilmirlər. Çünki bu qələbə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılıb. Antimillilərin şurada təmsil olunan radikal ünsürlər müxtəlif üsul və vasitələrlə Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü uğurlu siyasətə kölgə salmağa çalışırlar. Radikallar hazırda Ali Baş Komandanın ictimai rəyde olduqca yüksək olan rəyinqinə zərər vurmağa cəhdlər edirlər. Amma bütün bunlar mənasız cəhdlərdir. Çünki ölkə Prezidenti İlham Əliyev sözün həqiqi mənasında ordumuzun müzəffər Ali Baş Komandanı kimi tarix yazdı. Dövlət başçısı İlham Əliyev 44 günlük müharibədə möhtəşəm qələbə qazanmaqla böyük Sərkərdə, güclü Ali Baş Komandan, xalqın Lideri kimi Azərbaycanın tarixinə əbədi olaraq həkk olundu.

“Biz bu tarixi unutmamışıq, gənc nəsil də bilməlidir”

Azərbaycan Prezidenti çıxışlarında dəfələrlə bildirib ki, Azərbaycan Xalq Cəbhəsi və bu gün onun antimillilərin şurada cəmləşən qalıqları faktiki olaraq Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə fərarilik ediblər: “Biz bu tarixi unutmamışıq, gənc nəsil də bilməlidir. Müharibə gedə-gedə prezident öz vəzifəsini tərk edib, gedib dağ kəndində oturub. Müharibə gedir, insanlar ölür, torpaqlar əldən gedir, ölkənin prezidenti, Ali Baş Komandanı qaçır, gedir Naxçıvan Muxtar Respublikasının dağ kəndində oturur. Bu, fərarilik deyil, nədir? İndi bu antimillilərin şurada rəhbərlik edənlər, harada idiniz müharibə dövründə? Qaçıb gizlənməmişdilər. İndi də qaçıb gizlənir, biri Amerikada oturub, oradan mühazirələr oxuyur və düşmənin dəyirmanına su tökür. Onu kim maliyyələşdirir? Kim ona istiqamət verir? Biz bilirik. Buradakılara kim istiqamət verir? Həmin qüvvələr. Ermənipərəst qüvvələr, müharibə döv-

Antimillilərin qüvvələr - erməni lobbisinə dəstək verənlər...

Prezident İlham Əliyev: “Antimillilərin şura satqın missiyasını müharibə dövründə də icra edib”

ründə bizə qarşı çirkin əməllərdə iştirak edənlər, bizim qələbəmizi əlimizdən almaq istəyənlər, ermənilərə dəstək verənlər antimillilərin havadarlarıdır və onlar fəraridirlər, satqındırlar, xaindirlər. Xalq da bunu bilməlidir və gənc nəsil də bilməlidir”.

Dövlət başçısı onu da bildirib ki, bəzi hallarda gənc nəsə bu biabırçı tarix haqqında kifayət qədər məlumat verilmir: “Bu, orta məktəb, ali məktəb dərslərinə salınmalıdır. Bu qara səhifə dərslərə salınmalıdır. Gənc nəsə Şuşanı, Laçını, Xocalını, Kəlbəcəri satanları, fərarilik edənləri, torpaqlarımızın itirilməsinə imkan yaradanları tanımalıdır. Bu günə qədər orada-burada sülənir Şuşanı satan satqın. Onlar bəla gətirdilər, faciə gətirdilər, günahsız insanların həlak olmasına şərait yaratdılar, insanları müdafiə etmədilər. Xalq Cəbhəsi-Müsavat hakimiyyəti qaçdı gizləndi, təslim oldu, biabır oldu. Ondan sonra otuz il ərzində elə bil ki, bunlar deyil bu torpaqları satanlar. Elə bil ki, bunlar deyil döyüş meydanından qaçanlar, bunlar deyil müharibə dövründə Gəncəni bombalayanlar, Azərbaycan əsgərini əsir götürənlər. Bunlardır. Azərbaycan xalqı bunu heç vaxt unutmamalıdır”.

Qərbin qoltuğuna sığınan, ermənilərin yedəyində sürünən, dini radikalların əmmaməsində gizlənən Əli Kərimli kimilər...

Bəli, Azərbaycan xalqı və Azərbaycan gəncliyi antimillilərin şurasının xain, satqın missiyasını müharibə dövründə də görüb. Və Qərbin qoltuğuna sığınan, ermənilərin yedəyində sürünən, dini radikalların əmmaməsində gizlənən Əli Kərimli kimilərin satqınlığını unutmayıb, unutmayacaq da! “Bəyə, xana yaradı, keçəl qıza yaramadı” atalar məsəli bu gün özündən və ermənilərdən başqa hamıda, hər sahədə nöqsan axtaran müxalif düşərgənin radikal qanadına toplaşanlar, xüsusilə bu sahədə öndə gedən AXCP sədri Əli Kərimli üçün deyilib. Belə ki, Əli Kərimli təfəkküründə olan Sevinc Osmanqızı, Vidadi İsgəndərli, Qənimət Zahid, Xədicə İsmayıl, Gültəkin Hacıbəyli, Əli İnsanov...kimi “sapı özümüzdən olan baltalar”ın gəzmədiyi və kəsmədiyi budaq qalmayıb. Azərbaycanı istəməyən qüvvələr tərəfindən maliyyələşdikləri üçün ölkəmizlə bağlı tərribat kampaniyalarının fəal iştirakçıları olan antimillilərin dairələr qaşınma-yerdən qan çıxarmaq üçün dərindən qabıqdan çıxırlar. Ağalarının əmrlərini kor-korənə yerinə yetirən bu bədbəxtlər, daha doğrusu, robotlar sağlam düşüncə tərzindən məhrum olduqları üçün mənqurtlaşdırlar. Satirik şairimiz Mirzə Ələkbər Sabirin təbirincə desək dinləri, imanları olan dollardır. Əksinə, şəhidlərimizin qanı bahasına qazanılan Qələbəmizə qara yaxaraq cəmiyyəti çaşdırmağa çalışırlar. Milli Ordumuzun döyüş təcrübəsinin digər ölkələrin hərbiçiləri tərəfindən bəyənildiyi, öyrənilməsi bir məqamda əsgər və zabitlərimizin qanını bahasına qazanılan uğurlarımızla bağlı böhtanlar söyləmək şərəfsizlik, satqınlıq, milli xəyanətdir.

Azərbaycan xalqı isə antimillilərin və xəyanətkar mövqedə olan bu marginal qruplaşmaya öz yerini çoxdan göstərib, onları tarixin tozlu arxivinə göndərmişdir. Radikal ünsürlərin bu cür vasitələrlə siyasi reabilitasiya cəhdləri isə hər zaman olduğu kimi, iflasa məhkumdur! Həmçinin, bir həqiqəti də xainlər və xəyanətkarlar bilməlidirlər ki, əməllərinə görə yaxın zamanlarda cəzalarını çəkəcəklər. İstər Ə.Kərimli olsun, istərsə də işğalçı ölkənin Nikol Paşinyanı hər ikisi xalqları qarşısında cəzalarını çəkəcəklər. Özü də yaxın zamanlarda.

Rəfiqə HÜSEYNOVA

“Cəmil Həsənli yanlış açıqlamaları ilə özünü hörmətsiz vəziyyətə salır”

İstənilən halda hər bir ölkədə müəyyən sayda insanlar var ki, qanunlar qarşısında özlərini sərbəst hiss edirlər. Yəni hesab edirlər ki, bunlar nə istəsələr edə bilərlər. Amma hər kəs qanunlara əməl etməli və qanunu pozanlar da qanun qarşısında cavab verməlidirlər”. Bunu Təkamül partiyasının sədri Teyyub Qənioğlu “Səs” qəzetinə açıqlamasında bildirib. Onun sözlərinə görə, bəzi dağdıcı xislətli müxalifətçilər hesab edirlər ki, bunlar istənilən hərəkəti edə bilərlər və bunlar toxunulmaz istifadə edərək hüquqa zidd addımlar atırlar. Onlar məsuliyyətə cəlb ediləndə başlayırlar çıxır-bağır salmağa ki, bizim hüququmuzu pozmil Həsənlinin Amerikaya gedərək ordan Azərbaycan haqqında əsas-siz və yanlış iddialarla çıxış etməsi və fikirlər səsləndirməsi xoşagəlməzdir. Yəqin özünü gündəmə gətirmək üçün bu cür üsuldən istifadə etməyə çalışır və demək istəyir ki, mən də varam. Adını siyasi ucalığı gətirməyəcəkdir. Əksinə, onu daha da gözəndən salacaq. Yəni C.Həsənli yanlış açıqlamaları ilə özünü hörmətsiz vəziyyətə salır”.

G. Ağakərimova

Kor onların virusu

Təhmasib Novruzov

Kimsə mənə qınamasın. Qınayınca da, qınasın, özü bilsin. Amma mən bu anladığım gerçəklə anlamadığım gerçəyi görməzdən gələnələr arasında qalmaqdan yorulmuşam artıq. Dünyanı ağzına alan gözəgörünməz bir varlığa meydan oxuyanları anlama bilmirəm ki, bilmirəm. Elə ona görə də bu köşəni yazmaq qərarına gəldim.

Bir neçə günün söhbəti. Bakının Qaradağ rayonunda, Lökbatan qəsəbəsində 140 sayılı marşrutla yol gedirdim. Avtobusdakı sənişinlərin tam əksəriyyəti və sürücü maskasız idi. Özümü toparlayırdım ki, dillənib bu anormallığa bir-iki kəlmə deyim, birdən sürücü avtobusu yavaşladı və qışqırdı ki, ay camaat, maskalarınızı taxın, qabaqda yoxlama var. Tez sürücü özü və maskasız sənişinlər maskalandılar (Sözün hər iki mənasında)! Baxıb gördülər ki, yoxlama-flan yoxmuş, sadəcə, maşın tıxacı imiş, hamısı maskalarını çıxarıb qoydular çantalarına və ciblərinə. Sürücü qaçaş da maskasını çıxarıb keçirdi sürətdəyişənin başına (sanki sürətdəyişən koronavirusa tutulacaqmış). Ağzımı açmaq istəyirdim ki, gördüm avtobusun sürücüsü əyləci basıb dayandırdı və mən düşəcəyim dayanacaqda çatdığımı görüb heç nə demədən endim.

Bu dəfə 125 sayılı avtobusa mindim. Bir-iki dayanacaq sonra avtobusa bir yaşlı qadınla cavan oğlan mindilər və heç birində də maska yoxdu. Özümü saxlaya bilməyib dilləndim. Dilləndim, amma dillənməyimə mənə peşman ələmək istədilər. Az qala mənə borclu çıxaracaqdılar. Ən dəhşətli isə o idi ki, avtobusda əyləşən iki polis əməkdaşı bu mübahisəyə müdaxilə belə etmədilər. Qadın mənə hədə-qorxu gəldi ki, sənə vəsiqəmi göstərsən, başına hava gələr, bilirsən kiminlə danışırısan? Mənə də tanıyanlar bilir, mənim xoşluqla boynumu əydirmək olar, amma zora, hədə-qorxuya ömür boyu boyun əyməmişəm, bu yaşımdan sonra da əymək meyylim yoxdu. Qadının bu hədə-qorxusundan sonra keçdim hücumla (yəni, qışqırmanın qabağına bağırmasan, deyə ağzı yoxdu). Kənardan bu ələkcə xanım qıl verən də tapıldı. “Taxmır taxmır də, hər kəs özünə cavabdehdir!” Sonra da başladı bu “vəsiqəli” xanıma ürək-dirək verməyə ki, xanım, siz düz edirsiniz, bu korona-zad hamısı boş söhbətdir, bir oyundur. Buna da cavab vermək məcburiyyətində qaldım: “Ay cavan oğlan, mən iki qardaşımı, bir qaynımı, on beşə kimi qohumumu, yaxın dostlarımı itirmişəm bu zəhrimənin hesabına, mənə nə haqla, kimsə deyə bilər ki, bu korona boş söhbətdir?”

Xülasə, nə başınızı ağrıdım, növbəti dayanacaqda qadın cavan oğlanla avtobusdan düşdülər və mübahisə də kəsildi. Orda kəsildi. Amma neçə gündür ki, mənə içimdən yeyən bir suala cavab axtarıram. Cavab tapa bilmədiyimdən mübahisəmi oxucularımla davam etdirmək istədim. Birinci hadisədə avtobus sürücüsünü sükan arxasında oturdan marşrut sahibi ilə bağlıdır. Ona hər marşrut reysindən qazanılan məbləğ maraqlıdır, bunu bilirik. Amma sürücüsü özü yalnız yoxlama

görəndən-görənə maska taxırsa, o qazanc onlara halaldımı? İkinci hadisədə özünü “vəsiqəli”, yəni vəzi-fəli kimi təqdim edən xanımın vəsiqəsini avtobusdakı polis əməkdaşları yoxlamalı, kimliyini öyrənməli idi, yoxsa dinməz qalmaqda haqlı idi? Axı mənim vəsiqə tələb etmək hüququm yox idi orada! Nəhayət, bu koronavirus deyilən zad bütün dünyanı vələyəyə salsada, bizdə hələ də onu “boş şey” adlandıranlar varsa və bir gün həmin gözəgörünməz virus onları yaxalayarsa, onda bu virusu kor olan onların virusu hesab etməyə haqqımız çatır, ya yox? Cavabı hamıya məlum olan bu sualları ona görə ünvanladım ki, kor onlar özlərini hamıdan ağıllı hesab edib, elə bilməsənlər ki, kor onların dediklərinin bir keçərliliyi olacaq. Bilsinlər və bəlkə kor gözələri açsın!

“Rəsmi İrəvanın sərgilədiyi mövqe onun destruktiv siyasətindən xəbər verir”

“Ermənistanın xarici işlər nazirinin Azərbaycan tərəfinin guya ki, 10 noyabr razılaşmalarının şərtlərini yerinə yetirməkdən boyun qaçırması ilə bağlı verdiyi bəyanat rəsmi İrəvanın növbəti yalanı və tərribatçılığından başqa bir şey deyil. Azərbaycan məlumdur ki, özü erməni tərəfindən həmin razılaşmalarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı qəti və real addımların atılmasını israrla tələb edir”. Bunu SİA-ya açıqlamasında politoloq Elşən Manafov deyib.

Onun sözlərinə görə, rəsmi Bakı tərəfindən təbiq olunan iqtisadi blokadanı aradan götürməyə,

nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin açılmasına hazır olduğunu bəyan edib: “Amma bunların müqabilində Ermənistan nə Azərbaycan torpaqlarına olan iddialarından imtina etdiyini rəsmən dilə gətirmir, üstəlik, Xankəndidəki separatçı rejimi maliyyələşdir-məkdə və silahlandırmaqda davam edir. Rəsmi Bakının və Türkiyənin bölgədə sabitlik və təhlükəsizliyinə xidmət edəcək təkliflərinin müqabilində Ermənistan revansist və tərribatçı qüvvələri fəaliyyəti və çağırışları tərəflər arasında etimad və əməkdaşlığa deyil, əksinə, qarşıdurmanın güclənməsinə səbəb olacaq

mühitin formalaşmasına xidmət edir. “Zəngəzur dəhlizi”nin nəhayət ki, açılması, sərhədlərin demarkasiya və delimitasiya ilə bağlı rəsmi İrəvanın sərgilədiyi mövqe onun destruktiv siyasətindən xəbər verir. Təəssüflər olsun ki, mövcud vəziyyətə görə məsuliyyət daşıyan tərəflər arasında rəsmi İrəvan himayədarlıq edən qüvvələr də var və bölgədə geosiyasi maraqların üst-üstə düşməməsi ATƏT-in Minsk Qrupu da təmsil olunan tərəflərin də nümayiş etdirdikləri ikili standartların əsas səbəblərindəndir”.

Gülyana

Dünyamızı xilas etmək imkanlarını itirmək üzrəyik

Ekoloqların fikrincə, təbiətə amansız divan tutulması dayandırılmasa, yaxın zamanda planeti və bütün canlıları böyük fəlakətlər gözləyir

Bu il dünya ölkələrində anomal iqlim dəyişməsi və təbii fəlakət hallarının sayı daha da artıb. Planetin ağciyərləri - çox nəhəng meşə sahələri yanib getdi, buzlaqların eriməsi sürətlənib, dünyada ümumi temperatur getdikcə artır, torpaqlar GMO əkinlər və dərmanlarla zəhərlənir, su mənbələri çirklənib, avtoməfərə atılan zəhərli qazların həcmi dəfələrlə çoxalıb. Nəticədə, təbii fəlakətlər və iqlim dəyişiklikləri sürətlənib. Azərbaycanda da fəsillərin təbii vəziyyəti dəyişib, ekoloji vəziyyət ağırlaşmış. Çaylarda, göllərdə quruma gedir, meşə sahələrində yanğınlar baş verir.

Global iqlim dəyişmələrinin səbəbləri

Xeyli vaxtdır ekoloq alimlər global qeyri-təbii proseslərin başladığı haqda həyəcan təbili çalır. Getdikcə verilən proqnozlar da pisləşir. İqtisadi və siyasi maraqlar insanlığın taleyini təhlükə altında qoyur. Alimlərin xəbərdarlıqlarına əhəmiyyət verilməyindən planetdə başlayan anormal təbii proseslər artıq qarşısını almaq formaya keçməkdədir. Artıq soyuq ölkələrdə istiləşmə, isti ölkələrdə soyuqlaşma özünü daha qabarıq büruzə verir. Bu artıq global iqlim dəyişmələridir- bəşəriyyəti məhv sürükləyən kataklizmlərin ilk siqnalı.

Bəzi ekoloq-alimlərin təbii proseslərə izah etməyə çalışmalarına baxmayaraq, global istiləşmədə antropogen və texnogen təsirlərin əsas və mütləq təsiri danılmazdır. Əksər ekoloqlar sənayeləşmənin və avtomobillərin sayının sürətlə artmasının bunda böyük rolu olduğunu qeyd edirlər. Bundan başqa təbii resurslara təzyiq xeyli artıb. Daş kömür, neft, qaz və s. yanacaq növlərinin istifadəsi, sənayenin sürətli inkişafı atmosferdə karbon qazının artması ilə nəticələnib. Ona görə də, atmosfer səthində ozon təbəqəsindən sonra karbon qazı təbəqəsi formalaşmış. Texnogen inkişaf planetin iqlimini və biosferini tamamilə dəyişdirir.

Global istiləşmə nədən yaranır?

Qeyd etmək lazımdır ki, ozon təbəqəsi Günəşdən gələn infraqırmızı şüaları Yer səthinə buraxır. Qanunauyğunluğa əsasən, həmin şüaların bir qismi yenidən kosmosa qayıtmalıdır. Amma karbon təbəqəsi buna imkan vermir. Beləliklə də, istixanalarda gedən proses daha böyük formatda Yer üzündə gedir, yeni planetdə "parnik effekti" yaranır.

Ən dəhşətli odur ki, bu problemin həlli imkanları artıq itirilmək üzrədir. Hətta bəzi alimlərin fikirlərinə görə, bu imkanlar artıq itirilib və proseslər geridönməz xarakter alıb. Çünki karbon qazının atmosferdə yaşama müddəti 100 ildən

çoxdur. Bu da o deməkdir ki, hazırkı problemlərin yaranmasına səbəb ötən əsrdə atmosfərə atılan tullantılardır. Deməli, sənayenin sürətli inkişafı ilə əlaqədar atmosfərə atılan qazların əsl təsiri hələ qabaqdadır.

Ekspertlərin təhlillərinə əsasən, orta illik temperatur 3-6 dərəcəyə qədər arta bilər. Ənənəvi yanacaqdan istifadə azaldılmasa, yaxın illərdə atmosferdə çirklənmə daha da artacaq. Torpaq və meşə fondunun amansızcasına istismarı, su mənbələrinin kimyəvi çirklənməyə məruz qoyulması son həddə çatıb. Bu isə kataklizmlərin başlamasına zəmin yarada bilər.

Rusiya Elmlər Akademiyası Geologiya İnstitutunun alimləri

ekoloq alimlərin xəbərdarlıq etdiyi kimi, artıq fəsillərin dəyişməsi aydın müşahidə olunur, yazla payız sıradan çıxır.

Bəs beynəlxalq aləmdə global istiləşmənin gözləndiyi və bununla bağlı çoxsaylı proqnozların verildiyi bir vaxtda bəzi yerlərə güclü

tezi 2050-ci illərdə başlayacaq...

Ekoloqlar sübut edib ki, istiləşmə Qolfstrim cərəyanının axın istiqamətini dəyişdirir və nəticədə iqlim balansını pozulur.

məkdən imtina etdi. Üstəlik, bəzi məlumatlara görə, ABŞ alternativ yanacaqda işləyən texnologiyalara ciddi cəhdlə mane olur. Neft oluqlarının buna təsiri şübhəsizdir.

Bu gün ABŞ, Rusiya, Britaniya, Fransa, Yaponiya, Çin, Hindistan kimi böyük sənaye ölkələri bəşəriyyətin təhlükəsizliyini şübhə altına qoyur. Belə ki, bu dövlətlərin bəziləri ətraf mühitin qorunması naminə hazırlanan sənədi ratifikasiya etmir. Onlar öhdəliyi yerinə yetirməyəcəklərini bəyan edirlər. Bir sözlə, siyasi və iqtisadi maraqlar iqlim dəyişmələrinin qarşısını ala biləcək tədbirlərin həyata keçirilməsini əngəlləyir. İqtisadi maraqlar və siyasi ambisiyalar planetin və canlı aləmin taleyini təhlükə altına qoyur.

Alimlər çıxış yolunu nədə görür?

Ekoloqlar bildirirlər ki, ətraf mühitin təmizliyinə nail olmaq üçün hökumətlər iqtisadi gözləntiləri azaltmalıdır. Təbii ki, iqtisadiyyatın inkişafını tamamilə dayandıрмаq olmaz. Elə iqtisadi sahələr var ki, orada təmiz texnologiyadan istifadə edilir. Ağır sənayedə- metallurgiya, alüminium istehsalı və s. sahələrdə isə köhnə texnologiyalardan istifadə edilir, heç yeniləri arasında da effektivliyi yoxdur.

Bu məqama heç bir əhəmiyyət verilməsinə də, ekspertlər burada süni sürətdə artırılan heyvandarlıq və quşçuluq komplekslərinin, ət sənayesinin rolunun çox olduğunu bildirirlər. Belə ki, heyvanların süni şəkildə artırılmasının atmosfərə atılan zərərli qazların ozon qatının dağılmasına böyük təkan verdiyini bildirirlər.

Böyük broylar fabrikləri gün ərzində az qala yarım milyard litr su istehlak edirlər ki, bu da su mənbələrinin ifrat şəkildə istifadə edilməsi deməkdir. Eyni vəziyyət iri heyvandarlıq təsərrüfatlarında da müşahidə olunur.

Ekoloqlar bərpa olunan enerji resurslarından istifadəyə üstünlük verilməsini tələb edirlər. Bundan başqa, GMO əkinlərin, bakterioleji, kimyəvi silahların sınaqlarının, plastik istehsalının dayandırılması kimi tələblər var. Hazırda sənaye tələbatdan xeyli artıq məhsul istehsal edir ki, bu da həm planetimizin resurslarını tükəndirir, həm də ekologiyanı korlayır, nəticədə də müxtəlif xəstəliklər çoxalır.

Ümumiyyətlə, son vaxtlar ekoloqlar çox qorxulu proqnozlar səndirirlər. Alimlərin fikrincə, təbiətə amansız divan tutulması dayandırılmasa, yaxın zamanda planeti və bütün canlıları böyük fəlakətlər gözləyir.

Elçin Bayramlı,
Ekoloq Jurnalistlər Birliyinin
sədr müavini

10 il qabaq Vaşinqtonda iqlim dəyişmələri ilə bağlı təşkil edilən konfransda çıxış edən Nobel mükafatı laureatı Şervud Rouland planetdə buzlaşma dövrünün qəfil başlayacağı barədə xəbərdarlıq edib çox gözlənilməz hadisələrin baş verə biləcəyini demişdi.

global istiləşməyə antropogen təsirlərin səbəb olduğunu sübut edirlər. İnstitutun apardığı tədqiqatlar iqlim dəyişikliyi təbii resurslara təzyiqin artması, planetin kimyəvi balansının dəyişdirilməsi və global ekoloji böhran nəticəsində yaranıldığını göstərir.

Global soyuqlaşma nə vaxt başlayacaq?

Global iqlim dəyişmələrindən söhbət edərkən təkcə istiləşmə nəzərdə tutulmur. İqlim dəyişmələri nəticəsində rekord həddə çatan şaxtılı günlər də ola bilər. Bəzi isti ölkələrə güclü qar yağması və şaxta düşməsi anormal təbii tendensiyaların başlamasının ciddi xəbərdarlıq siqnalıdır. 30-40 il qabaq

qar yağması nə ilə bağlıdır? Bundan əlavə, əgər dünyada buzlaşma dövrü başlayacaqsa, onda son illər güclü istilərin baş verməsinə səbəb nədir?

Ekoloqların əksəriyyəti baş verən anomaliyaları texnogen səbəblərlə əlaqələndirirlər. Nüfuzlu ekoloqlar bildirir ki, bəşəriyyət əvvəlcə güclü istilərə, sonra isə buzlaşma dövrünə qədəm qoyacaq. Alimin fikrincə, global buzlaşma dövrü ən

Dilemma: ya iqtisadi maraqlar, ya təhlükəsiz həyat

Maraqlıdır, dünya ölkələri bu prosesin qarşısını almaq üçün hansı tədbirləri həyata keçirir? Məlumdur ki, yanacaq qənaət etməklə və enerji effektivliyini, həmçinin alternativ enerjiyə keçməyi sürətləndirməklə dolayısı yolla istilik effekti yaradan qazların miqdarını azaltmaq mümkündür.

ABŞ atmosfərə atılan tullantıların miqdarına görə liderdir. Qərbdə ki, məhz bu ölkə Kioto protokolu üzrə heç bir öhdəlik götürməyib. Baxmayaraq ki, 1997-ci ilə qədər protokolu hazırlanmasında amerikalı ekspertlər yaxından iştirak ediblər.

Amma Bill Klintonun sonra hakimiyyətə gələn Corc Buşun komandası sənəd üzrə öhdəlik götür-

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

3 sentyabr

“Ronalduğun Azərbaycanə getməsinin mənası yoxdur”

Futbol üzrə Portuqaliya millisinin baş məşqçisi Fer-nandu Santuş komandanın kapitanı Kriştiano Ronalduğun DÇ-2022-nin seçmə mərhələsində yığmamızla oyun öncəsi cəzalı duruma düşməsinə münasibət bildirib. Qol.az xəbər verir ki, 36 yaşlı hücumçu dubl etdiyi İrlandiya ilə matçda (2:1) sarı vərəqə limitini doldurduğu üçün Azərbaycan qarşı oynamayacaq.

66 yaşlı mütəxəssis görüşdən sonra mətbuat konfransında Ronalduğun durumu ilə bağlı deyib: “Ronalduğun heyətdə qalıb-qalmayacağına qərar verəcəyik. 24, 25 oyunumuz var. O, Azərbaycanə getməyəcək, bunun heç bir mənası yoxdur”. Qeyd edək ki, Portuqaliya millisi sentyabrın 7-də Azərbaycanın qonağı olacaq.

QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

Depressiyanın əsas əlamətləri və müalicə üsulları

Depressiv pozğunluqların yayılması artımı geniş yayılır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının ekspertlərinin proqnozuna əsasən, gələcəkdə depressiya əmək qabiliyyətinin pozulmasının əsas səbəblərindən biri olacaq və say etibarilə onkoloji xəstəlikləri üstələyəcək. SİA xəbər verir ki, depressiv vəziyyətin diaqnostikasının özəllikləri depressiyanın növünü müəyyən etmək üçün vacibdir: endogen depressiya və ya reaktiv depressiya.

1. Endogen depressiya beyinin neyromediator prosesinin pozulması ilə üzə çıxan xəstəlikdir və uzun müddətli antidepressant və digər psixotrop dərmanlarla müalicə tələb edir. Bu dərmanları isə psixiatr təyin edir.

2. Reaktiv depressiya isə nevroloji pozuntulara aiddir və ağır stress, şəxslərarası münaqişə və ya ailə problemlərinin nəticəsində yaranır. Reaktiv depressiyanın müalicəsində əsas rol psixoterapiya oynayır, buna əlavə olaraq isə antidepressant dərmanlar da təyin edilə bilər.

Depressiv pozuntuların əsas əlamətləri aşağıdakılardır:

1. Əhval-ruhiyyənin aşağı olması, müsbət emosiyaların olmaması, baş verənlərə etinasızlıq, dərindən hissi;
2. Həyatın anlamını itirmə hissi, pessimizm;
3. Məmnun qalma hissinin itirmə, iştahsızlıq;
4. Cinsi istək hissinin itirmə;
5. Yuxu pozuntusu;
6. Yorunluq hissi, diqqətsizliyin artması

Depressiyanın müalicə üsuluna daxil olan mərhələdə endogen və ya reaktiv xarakterə malik olması psixiologiya müayinə və əlavə müayinələrə müəyyən edilir, eyni zamanda terapevtik mərhələdə müxtəlif psixoterapevtik müayinələr aparılır və dərman terapiyası seçilir. Müalicə 3 ay, və ya 12 seans davam edir. Müalicə başa çatdıqdan sonra pasiyentə dəstəkləyici terapiya məsləhət görpülür, emosional vəziyyəti nizamlama üsulları öyrədilir və özünühipnoz üsulları tədris edilir.

Ayşən Vəli

Gəmi turunda

Məşhur Aparıcı Özlem Yıldız tətillər mövsümünü Bodrumda açıb. SİA xarici mətbuata istinadən xəbər verir ki, o, işlərinə görə tez-tez İstanbulə gəlmək məcburiyyətində qalıb.

Aparıcı hazırda Marmarisdədir. Dostları ilə gəmi turuna çıxan Yıldız, paylaşdığı fotosəkilin altına “Kəş yaz bitməsin” qeydini atıb.

Ayşən Vəli

“ÜST-ün verdiyi məlumatlara görə, koronavirus infeksiyasına uşaqlar arasında yoluxma halları 1-5 faiz təşkil edir və bütün yaş qrupları arasında koronavirus infeksiyasına rast gəlinir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında həkim, infeksiyoloq Xatirə Əliyeva deyib.

Onun sözlərinə görə, koronavirus infeksiyası ilk dəfə quş və balıqlarda müşahidə olunub: “2002-ci ildə Çin Həvəsi əyalətində 8090 nəfər virusa yoluxub və onlar arasında uşaqlara da rast gəlinib. Lakin xəstəliyin qarşısı alınaraq, pandemiya şəklində düşməyib”.

“Uşaqlar arasında koronavirusa rast gəlinərsə də, onların immun sistemi fərqli olduğu üçün xəstəlik özünü başqa cür büruzə verir. İnsan bədənində daxil olan viruslar hüceyrə reseptorlarına birləşir və bu reseptorlar vasitəsilə hüceyrənin tərkibinə daxil olur və orada artıq çoxalmağa başlayır. Böyüklərdən fərqli olaraq, uşaqlarda bu reseptorlar nisbətən azdır və tam inkişaf etməmişdir. Ona görə də valideynlər son

də, bu viruslar hüceyrənin tərkibinə daxil ola bilmir”.

“Onu da qeyd edirəm ki, ola bilər ki, uşaqlar bu xəstəliyə yoluxub onu simptomlarsız keçirsinlər. Əgər uşaqlarda yənaşı xəstəliklər varsa, immun sistemi aşağıdırsa, bu zaman xəstəlik özünü simptomlu şəkildə göstərə bilər. Buna

mütləq diaqnoz qoyulmalı və burun-udlaqdan yaxma götürülməlidir”.

Həkim sözlərinə belə davam edib: “Əgər, temperatur yoxdursa, lakin uşaqlarda hal-səziqlik, iştahsızlıq, burun tutulması və öskürək müşahidə olunursa, belə hallarda dərman preparatlarından istifadə

rının fizioloji məhlullarla yuyulması və uşağa bol-bol maye içirib, meyvə yedirilməsi lazımdır. Əgər, bu hallar temperaturla müşahidə olunursa, öskürək daha da artırsa, mütləq ağciyər rentgen müayinəsi və öskürək keçməli və tez bir zamanda həkimə müraciət edilməlidir”.

“Bu hallarda dərman preparatlarından istifadə olunması tamamilə yanlışdır. Lakin valideyn düşünür ki, evdə xəstə varsa, uşağa vitamin verməlidir. Bu vitaminlər uşaqlarda qaraciyərdə metabolizmanın pozulmasına səbəb olur ki, bu da ağır fəsadlara gətirib çıxarır”.

HƏKİMDƏN XƏBƏRDARLIQ:

Əgər evdə xəstə varsa....

görə də valideynlər son dərəcə diqqətli olmalıdırlar. Uşaqlarda belə hallar varsa, hallarda yuxarı tənəffüs yollarına məsləhət deyil. Bu hallarda yuxarı tənəffüs yollarına məsləhət deyil.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

**Qəzet “Səs”in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.
“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzarTAc, SİA informasiya agentliklərinin
məlumatlarından istifadə olunur.**

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**